

RAKENTAMISTAPAOHJE

Asemakaavat nro **8256** ja **8257**

Ylä-Pispala

Koskee kortteleita nro.

1013/ tontit 4, 25, 27, 28, 31, 34, 36, 37,

1017,

1018/ tontit 1, 2, 4, 6,

1019-1030,

1301/ tontit 4 - 7,

1305, 1306, 1320, 1035-1037, 1039-1041, 1043, 1310-1312, 1314-1315,

1316 / tontti 2,

1317-1318, 1324

Ehdotus 26.8.2013, tark. 20.4.2015, tark. 23.11.2015

Hyväksytty KV 15.2.2016

rol-8256 ja rol-8257

Tampereen kaupunki
Kaupunkiympäristön kehittäminen
Maankäytön suunnittelu

Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy

Tekijät ja tilaajat, karttaoikeudet, tekijänoikeusmerkinnät

Tampereen kaupunki, Kaupunkiympäristön kehittäminen, Maankäytön suunnittelu; projektiarkkitehti Riikka Rahkonen, kaavoitusarkkitehti Sari Pietilä ja kaavoitusarkkitehti Maija Villanen

Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy

Kuvat Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Oy, mikäli kuvan yhteydessä ei toisin mainita. Kartat ja kannen kuva Tampereen kaupunki.

Rakennusvalvonnan yhteyshenkilöt: lupa-arkkitehti Titta Tamminen ja kaupunkikuva-arkkitehti Jalo Virkki

Rakentamistapaohjeen tarkoitus ja oikeusvaikutteisuus

Näiden rakentamistapaohjeiden tavoitteena on ohjata rakentajia ja korjaajia säilyttämään Pispalan valtakunnallisesti arvokasta ympäristöä. Rakentamistapaohje täsmentää asemakaavan ja siihen liittyvien kaavamääräysten sisältöä. Rakentamistapaohjeiden periaatteita noudattava suunnitelma nopeuttaa ja helpottaa rakennuslupaprosessia. Rakentamistapaohje on asemakaavan liiteasiakirja, joka esittää hyväksyttävän rakentamistavan.

Rakentamistapaohjeen käyttö

Rakentamistapaohjetta käytetään ohjeena suunnittelijoille ja rakentajille ja sitä tulkitsee rakennusvalvonta. Ohjeita asemakaavamerkinnoista, määräyksistä ja niiden tulkinnasta on esitetty oppaassa: ympäristöministeriö; Asemakaavamerkinnot ja määräykset; 2003.

Rakentamistapaohjeessa annetaan yleisohjeita yleisille alueille, pihoille sekä asuin- ja piharakennusten rakentamiseen, korjaamiseen ja laajentamiseen sekä katu- ja talotyyppiikohtaisia ohjeita kulttuurihistoriallisesti arvokkaille alueille ja kohteille. Asemakaavamääräykset on esitetty lihavoituna väripohjalla.

Rakentamistapaohjekorttien sisältö

INFO	Pispalalainen rakennustapa	3
T	TONTTI	
	T1 rakennusten sijoittaminen tontille	4
	T2 autosäilytys	5
R	RAKENNUS	
	R1 massoittelu, mittasuhteet ja koko	6
	R2 laajentaminen	8
	R3 katot ja kattoikkunat	9
	R4 parvekkeet, kiuksit ja ulko-oleskelutilat	10
J	JULKISIVUT	
	J1 julkisivun jäsentely	11
	J2 materiaalit	12
	J3 ikkunat ja ovet	13
	J4 värit ja pintakäsittelyt	14
	J5 laitteet, kyltit ja mainokset	15
P	PIHA	
	P1 pihan pinnoitteet	16
	P2 kasvillisuus	17
	P3 aidat ja muurit	18
M	MUUT	
	M1 radon	20
	M2 hulevesien hallinta	21
	M3 kuntatekniikka	22
	M4 yleiset alueet	23
	KATUMILJÖIDEN RAKENTAMISTAPOHJEET	25
	TALOTYYPPIKOHTAISET RAKENTAMISTAPOHJEET	29
	LIITE 1 SUOJELUMERKINNÄT JA ARVOALUEET	33
	LIITE 2 LISÄTIETOJA	34

info PISPALAN RAKENTAMISTAPA

Pispala on yksi Suomen valtakunnallisesti merkittävistä rakennetuista kulttuuriympäristöistä. Pispalan kulttuuriympäristön ominaislaatu koostuu harjun, rakennusten, tiestön, kasvillisuuden, ihmisten, toimintojen ja historian muodostamasta monimuotoisesta kokonaisuudesta. Pispalan historiallisen työläiskaupunginosaan ilme on säilynyt monin paikoin tunnistettavana. Tämän historiallisen kaupunkirakenteen ominaispiirteissä on edelleen ainekset Pispalan rakennusten korjaamiseen, laajentamiseen ja täydennysrakentamiseen.

Pispalassa on asuttu vuosisatoja, kaupunkimaisesti sitä on rakennettu jo yli sadan vuoden ajan. Kukin rakennusvaihe on tuottanut vaihtelevaisuudessaankin yhtenäistä rakennuskantaa. 1950-luvulle asti kaupunkikuvan yhtenäisyyden turvasi rajallinen materiaalivalikko ja käsityöläinen rakentamistapa. Syntyi se tiivis ja karu kaupunginosa, jona Pispala edelleen tunnetaan. Rakennusmateriaalit olivat vaatimattomia; vaihtelevuus syntyi massoittelusta, mittakaavasta ja värityksestä. Sodan jälkeisen jälleenrakennuskauden jäljet ovat kaava-alueella vähäiset. Asemakaavan valmistuminen vuonna 1978 käynnisti Pispalassa rakennuskannan uudistamisen ohella myös laajan peruskorjaustoiminnan. Viime vuosina perinnerakentaminen ja restaurointitoiminta on lisääntynyt Pispalassakin.

Historiallinen kerrostuneisuus

Eri rakentamisvaiheiden aikaansaama historiallinen kerrostuneisuus on alueen viihtyisyyden kannalta korvaamaton voimavara. Historiallisessa muutosjatkumossa kaupunkiympäristö tarvitsee vanhojen rakennusten rinnalle myös aikamme arkkitehtonisesti laadukasta ja ympäristöön sovitettua rakennuskulttuuria. Pispalan täydennysrakentamisessa tarvitaan mittakaavan ymmärtämistä ja innovaatiota, ei niinkään vanhan rake nuskannan jäljittelyä.

Mosaiikkimainen Pispala

Pispalan kulttuuriympäristön tärkein ominaispiirre on sekä kaupunkikuvan mittakaavan että rakennusmassojen rakeisuuden yllätyksellisyys ja vaihtelu. Tämä mosaiikkimaisuus on syntynyt jossain määrin sääntelemättä. Niukat resurssit, tonttipula ja rinnemaasto ohjasivat kaupunkirakentamista vaihtelevaan tiivyyteen. Yksi rakentamistapohjeen päätavoitteista on ohjata kaupunkikuvaa monimuotoisuuteen ja samalla rajata rakentamista yksinkertaiseen muotokieleen ja konstailemattomiin yksityiskohtiin.

Pispalan ominaispiirteiden säilyttämisestä

Säilyttävällä korjaamisella tarkoitetaan rakennetun ympäristön, rakennuksen tai sen osan korjausta kiinnittäen erityistä huomiota sen kulttuurihistoriallisiin arvoihin ja vanhaan rakentamistapaan. Rakennusta korjattaessa ja muutettaessa pyritään säilyttämään merkittävimmän rakennusvaiheen piirteet. Laajennuksissa ja täydennysrakennuksissa sopeutetaan uusi osa vanhaan rakennukseen materiaali-, väri- ja muotovalinnoin. Uudisosa ei saa mittasuhteiltaan ja kooltaan

alistaa vanhaa säilyvää rakennusta. Historiallisia tyyliyksityiskohtia ei ole syytä kopioida. Uusista rakennettavista kerrostumista tulee näin luonteva osa kulttuuriympäristöä. Pispalassa yksinkertaista perinteistä rakentamistapaa vaalittaessa luontevat korjaus- ja laajennusratkaisut löytyvät, kun eläydytään rakennuksen rakennusaikaan: kuinka talonrakentaja olisi aikanaan taloaan korjannut ja laajentanut. Ratkaisut ovat käytännöllisiä, teknisesti toteutuskelpoisia ja taloudellisesti järkeviä.

Jatkumo

Pispalan taloissa asutaan, niitä huolletaan, korjataan ja muutetaan. Näin on aina tehty. Historiallinen kerrostuneisuus ja moninaisuus säilyvät, kun rakennukset huomioidaan yksilöinä ja niiden korjaamisessa, laajentamisessa ja täydennysrakentamisessa tiedostetaan ja tunnustetaan historiallinen ainutlaatuisuus.

Hyvä suunnittelu

Rakennushankkeella tulee olla pätevä pääsuunnittelija. Pispalassa suunnittelijalta vaaditaan tuntemusta rakennuksen ominaispiirteiden säilyttämisestä, perinteisestä rakentamistavasta ja rakentamisen sovittamisesta rakennettuun kulttuuriympäristöön. Myös pienillä hankkeilla, kuten aidan rakentamisella, on vaikutusta kaupunkikuvaan.

Laadukas suunnittelu takaa onnistuneen lopputuloksen. Tampereen rakennusvalvonta myöntää alueen rakennus- ja toimenpideluvat. Rakennusvalvonnasta on suositeltavaa tiedustella jo etukäteen suunniteltavan rakennushankkeen reunaehdoista. Alueen rakennuskannan kulttuurihistorialliset arvot on selvitetty rakennusinventoinnissa, aineistot on luetteloitu ohjeen lopussa.

Yleismääräys:

- **Kaikki suunnittelu ja rakentaminen tulee tehdä niin, että alueen valtakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö ja arvokas rakennuskanta säilyvät. Museoviranomaiselle tulee antaa lausuntomahdollisuus valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä, suojelukohteita ja -alueita koskevissa merkittävässä hankkeissa.**

Kuva: Vapriikin kuva-arkisto

Kuva: Vapriikin kuva-arkisto

T1 UUDISRAKENNUSTEN SIOJITTAMINEN TONTILLE

Yleismääräykset:

- Rakennukset tulee sovittaa maastoon ilman mittavia täyttöjä ja leikkauksia.
- Rakennukset saa yhdistää toisiinsa maanalaisilla tiloilla rakennusalan vähäisesti ylittäen.
- Uudisrakennukset, laajennukset ja julkisivumuutokset tulee sovittaa huolellisesti osaksi kulttuuriympäristöä. Rakennukset ja niiden laajennukset ja korotukset on suunniteltava siten, että kadulta ja yläpuolisilta tonteilta säilyy järvinäkymiä.
- Rakennuslupaa haettaessa on kadun puoleisessa julkisivupiirustuksessa esitettävä myös viereiset rakennukset naapuritonteilta. Rakennuksen sovitus maastoon ja vaikutukset järvinäkymiin naapuritonteilta ja kadulta on osoitettava leikkauspiirustuksella ja tarvittaessa muulla havainnollistavalla materiaalilla.

Rakennusmassoittelu

Pispalassa tonteilla on perinteisesti ollut yksi tai useita asuinrakennuksia ja piharakennuksia. Täältä pohjalta kaavan periaatteena on jakaa tontin rakennusoikeus erillisiin rakennusmassoihin tai rakennuksiin. Näin luodaan Pispalalle tyypillistä mosaiikkimaista kaupunkikuvaa ja viihtyisiä-pihatiloja. Kaava-alueella valtaosa asuinrakennuksista on sijoitettu kadun suuntaisesti, kaupunkirakenteen vaihtelun turvaamiseksi päärakennus voidaan sijoittaa myös kohtisuoraan katua vastaan, mikäli rakennuksen suuntausta ei ole kaavassa määrätty. Piharakennuksen tulee olla luonteeltaan alisteinen päärakennuksen rinnalla. Täydennysrakennusten suunnittelussa tulee pyrkiä siihen, että vanhan rakennuskannan asema tontilla ja lähiympäristössä säilyy. Täydennysrakennusten sovittamiseksi miljööseen on suositeltavaa tutkia suunnitteluratkaisuja pienois- tai 3D-mallilla.

Rakennusten sijoittuminen maastoon

Rakennukset tulee sovittaa maastoon välttämättä mittavaa maaston muokkausta. Pengerrysten ja tukimuurien tulee olla suhteellisen matalia (pihalla 1,5 m, naturajalla 2 m). Tasattujen alueiden ei tulisi olla 8 m syvempiä. Katso myös kortti P3.

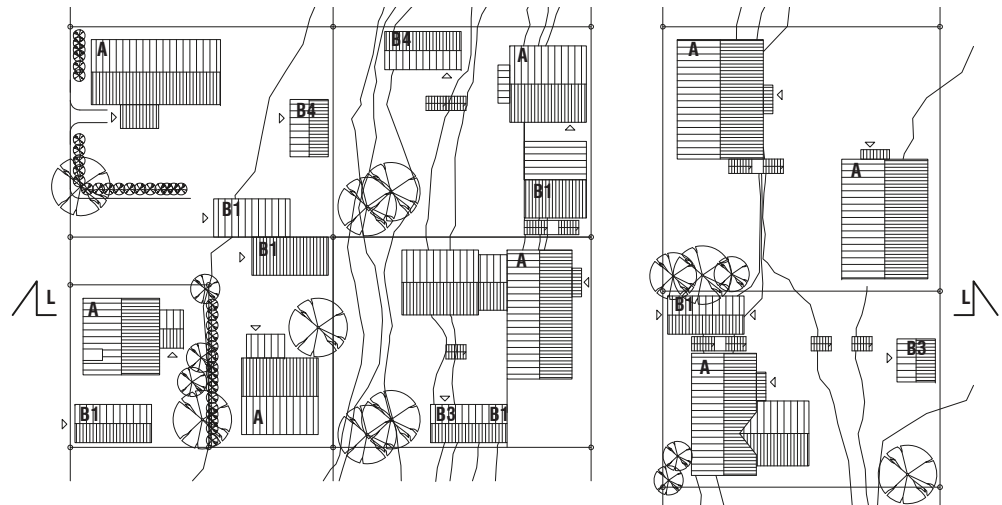
Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

Muinaisjäännösten huomiointi

Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa havaitaan kiinteä muinaisjäännös, on työ muinaisjäännöksen kohdalta heti keskeytettävä ja otettava yhteyttä museoviranomaiseen.

Rakennusten etäisyydet ja rajalle rakentaminen

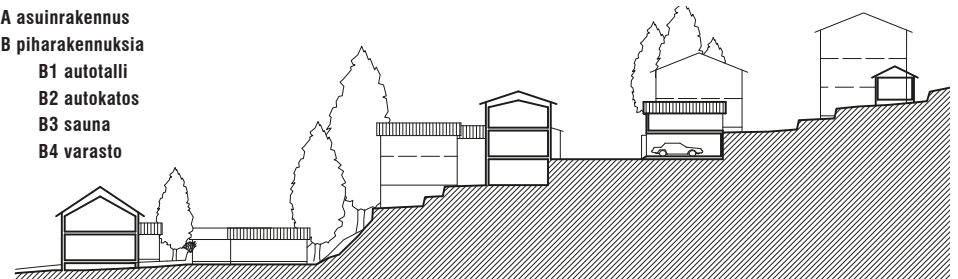
Piharakennuksia suositellaan rakennettavaksi naapurin kanssa sopien rajaan kiinni. Asemakaavan ja rakennusjärjestyksen vaatimusten lisäksi on huomioitava rakennusmääräykset asuintilojen pääkkunoiden edustan vähimmäisetäisyyksistä, valokulmista (RakMK G1) sekä paloturvallisuusvaatimuksista (RakMK E1 ja E4). Määräysten tulkinnoista on syytä neuvotella aina rakennusvalvontaviranomaisen kanssa.

A asuinrakennus

B piharakennuksia

- B1 autotalli
- B2 autokatos
- B3 sauna
- B4 varasto

Periaatteellinen kaavio rakennusten sijoittamisesta rinne- ja tasamaatonteilla. Alla rintein poikkaisleikkaus nuolien L-L kohdalta. Ei mittakaavassa.

T2 AUTOSÄILYTYS

Yleismääräykset:

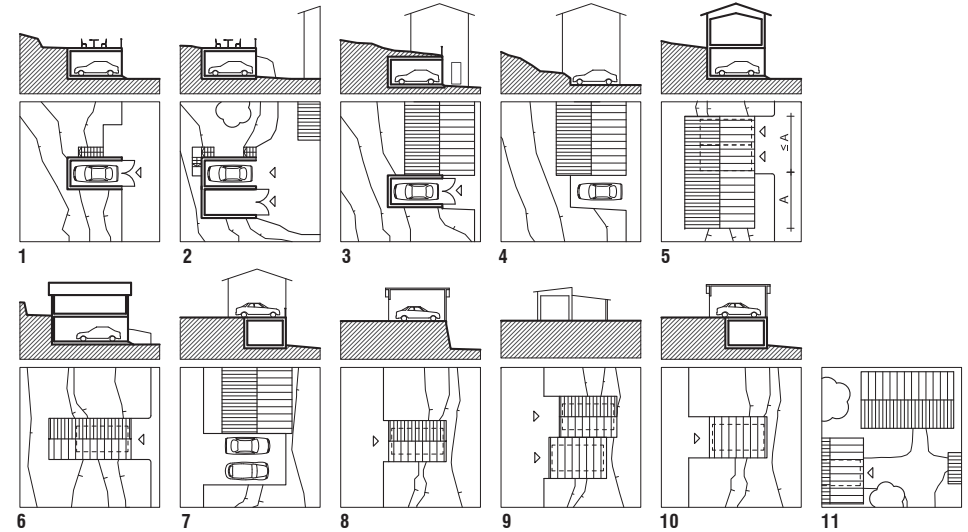
- Tontin uudis- tai lisärakentamistoimenpiteen yhteydessä tulee osoittaa autopaikkoja seuraavasti, mikäli kaavakartalla ei ole muuta määrätty: 1 ap / 150 alkavaa asuin- ja liiketilojen kerrosalaneliometriä kohden, kuitenkin ei edellytetä enempää kuin 1 ap / asunto. Mikäli autopaikkoja ei voida sijoittaa tontille, ne voidaan osoittaa tontin ulkopuolelta enintään 300 m etäisyydeltä, yleiseltä pysäköimispaikalta tai pysäköintilaitoksesta.

A-30- ja AK-korttelialueet:

- Autopaikat tulee hajauttaa tontilla siten, että autosäilytys ei hallitse katunäkymää ja piha-alueita eikä peitä näkymiä järvimaisemaan. Tontille saa kadun varressa sijoittaa vierekkäin enintään kaksi autopaikkaa, joista toinen saa olla katettu. Pysäköimispaikoiksi osoitetuilla alueilla aluevarauksen laajuus määrittää autopaikkojen sijoitusmahdollisuudet.
- Asuinrakennuksen kivijalkaan saa sijoittaa enintään kaksi autotallin ovea, kuitenkin enintään puolet julkisivun pituudesta.
- Asuinrakennuksen julkisivuverhottuun osaan saa sijoittaa enintään yhden auton suojan.
- Kadun varren muuriin sijoitettavan autosuojan tulee olla talli, jossa saa olla enintään yksi oviaukko.
- Autotallin ovi saa olla enintään 2,75 m leveä.

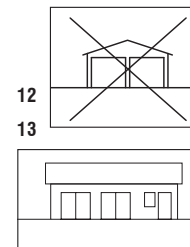
Autopaikat tulee hajauttaa tontilla siten, että ne eivät hallitse katunäkymää eikä pihapiiriä. Tästä syystä joillakin tonteilla useampi katuliittymä voi olla perusteltu. Tontilta kadulle ajon tulee olla turvallista. Vaihtoehtoisia autosäilytysmahdollisuuksia ovat kattamaton autopaikka, autotalli ja autokatos. Autosäilytysratkaisujen katukuvaan sovittamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Autosuojaa ei ole suositeltavaa sijoittaa asuinrakennuksen katujulkisivun eteen.

Autosuoja ei saa sulkea kadulta näkymää maisemaan. Tästä syystä etenkin alarinteen puolella talon päätyyn sijoitettavaksi autosäilytyspaikaksi suositellaan avopaikkaa tai läpinähtävää katosta. Ylärinteessä uudisrakennuksen kivijalkakerrokseen sijoitettu autotalli on usein luonteva. Muuriin saa sijoittaa autotallin tai taskupaikan siellä, missä liittymäkielto ei sitä estä. Muuriin sijoitettavan autotallin oven tulisi olla muurin pinnan tasossa ja samassa linjassa muurin kanssa. Tallin päälle sijoitettava rakennus tai rakenteet eivät saa olla muurista ulkonevia. Kahden tai useamman auton katoksia ei tule alueelle rakentaa.

Autopaikkatyyppiä:

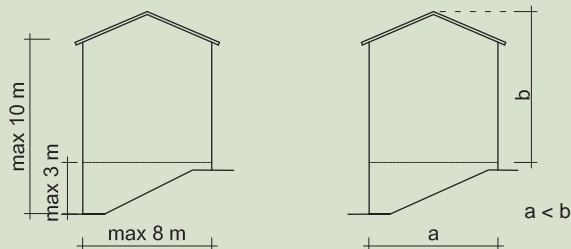
1. kadun varressa rinteeseen tai tukimuuriin upotettu autotalli
2. pihalla rinteeseen tai tukimuuriin upotettu autotalli/-katos
3. maanalainen autotalli
4. pihalle rinteeseen pengerreretty autopaikka, pengerkorkeus enintään 1,5 m
5. autotalli asuinrakennuksen kivijalassa
6. autotalli piharakennuksen kivijalassa
7. kattamaton autopaikka, pysäköimispaikka p-2, jonka alla saa olla varasto-, sauna-, tai työtilaa
8. autotalli
9. kadulle avautuvat autosuojat tontin rajalla toisissaan kiinni
10. autotalli piharakennuksen 2. krs:ssa
11. autotalli piharakennuksessa, sisäänajo omalta pihalta
12. ja 13. Kahden auton suoja on mahdollinen kadun varressa vain kahden tontin rajalla toisiinsa kiinni rakennettuna. Pihan puolella mahdollisia ovat epäsymmetriset autotalli-katosyhdistelmät sekä rinteeseen upotetut autotallit/katosyhdistelmät, jotka eivät muodosta laajaa luolamaista tilaa. Kun kahden auton talliin liitetään varasto- tai työtilaosa, rakennus hahmottuu piharakennuksen luontoisena. Kolmen tai useamman auton tallit ovat mahdollisia vain moniasuntoisilla tonteilla pihan puolella.

R1 MASSOITTELU, MITTASUHTEET JA KOKO

Yleismääräykset:

- Suojeltu rakennus määrittää lähtökohtaisesti korvaavan rakennuksen massoitteelu-periaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin.
- Uudisrakennusten perusmuodon tulee olla selkeä suorakaidekappale.
- Yksikerroksinen asuinrakennus on sallittu, kun rakennusalalla on kerrosluku I, massoitteelumääräys rt-1 tai rt-5. Muussa tapauksessa asuinrakennuksessa tulee olla pääasiallisen käyttötarkoituksen mukaisia tiloja pääkerroksen lisäksi rinteeseen sijoituvassa kerroksessa, toisessa kerroksessa tai ullakon tasolla vähintään 50% pääkerroksen pinta-alasta.
- Pysäköimispaikan ja enintään 45 k-m² piharakennuksen alle saa rinteessä rakentaa varasto-, sauna-, autosuoja- ja työtilaa varsinaisen rakennusoikeuden lisäksi.

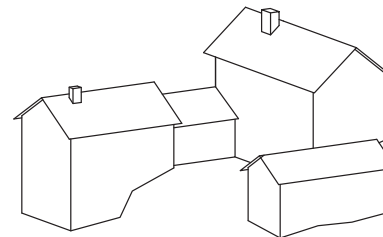
A-30- ja P-3-korttelialueet:

Mittasuhteet, mikäli rakennusalalle osoitetuista määräyksistä ei muuta johdu:

- Asuinrakennuksessa, jossa on vähintään puolitoista kerrosta kivijalan päällä, tulee runkosyvyyden olla pienempi kuin rakennuksen korkeus mitattuna vesikaton ylimmästä kohdasta julkisivuverhouksen alareunaan.
- Rakennuksen runkosyvyys saa olla enintään 8 m.
- Julkisivun pituus saa olla enintään 20 m.
- Rakennuksessa saa olla enintään kaksi päällekkäistä kellaria.
- Rakennuksen korkeus saa olla alarinteessä enintään 10 m.
- Kadun puolella kivijalkaa saa olla näkyvässä enintään 3 m.
- Pinta-alaltaan yli 7 m² suuruiset kaksikerroksiset huonetilat eivät ole sallittuja.

Rakennusalaan liittyvät massoitteelumääräykset uudisrakentamista koskien

mp-1 (150): Rakennusoikeus tulee jakaa useampaan toisiinsa liitettyyn tai erilliseen massaan, suluissa on osoitettu samaan rakennusmassaan enintään sallittava kerrosluokan pinta-ala.

Rakennuksen perusmuotoon voidaan liittää toisia suorakaiteenmuotoisia kappaleita. Jokaisen rakennusmassan tulee hahmottua erillisenä, Katso myös R2 kuva 14. Kappaleita voidaan liittää toisiinsa erisuuntaisina ja -korkeuksina, kuitenkin suositellaan enintään kolmea toisiinsa liitettyä massaa. Rakennuksiin ei tule rakentaa torneja. Ulokset ja kiuksit ohjekortissa R4.

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

Piharakennus voi olla kaksikerroksinen ja sinne voi sijoittaa myös asuintilaa. Leveähkön pulpettikattoisen rakennuksen katukuvaan sovittamiseksi voidaan käyttää vasemman puoleisen kuvan tapaan muunnelmia aumakatosta. Kun rakennus on irti tontin rajasta, harjakatto on suositeltavin kattomuoto.

Massoittelumääräykset ja ohjeet

Kaavakartalla uudisrakennusten ja suurten laajennusten massoittelua määritetään massoittelumääräyksiin, joilla tähdätään rakennustyyppistön monimuotoisuuden ja mosaiikkimaisen kaupunkikuvan säilyttämiseen. Mikäli suojeltu rakennus joudutaan korvaamaan uudella, tulisi massoitteluperiaate säilyttää. Uudisrakennuksen kivijalan korkeus ja kerrosten korkeudet tulee määrittää siten, että rakennus ei ole katukuvassa liian korkea suhteessa vanhaan rakennuskantaan.

Rakennusala-kohtainen massoittelumääräys	Havainnekuva	Rakennustyyppin kuvaus
rt-1 Rakennusosalalle saa rakentaa rakennuksen, joka on ylärinteen puolelta enintään yksikerroksinen. Ylimmän kerroksen yläpuolella ei saa olla ullakkoa. Kattokulman tulee olla 1:2,5–1:2.		1. rakennuksessa kivijalan päällä yksi kerros, ullakko ei mahdollinen <ul style="list-style-type: none"> määräys on osoitettu kaavassa yleensä kadun suhteen alarinteessä oleville rakennuspaikoille, erityisesti kun on haluttu säilyttää näkymiä yläpuolisilta tonteilta. rakennuksen saa toteuttaa yksikerroksisena rakennustyyppiä edellytetään myös korvattaessa vastaavantyyppinen suojeltu talo uudella kattomuotoina mahdollisia ovat satula- ja aumakatto, katso kortti R3
rt-2 Rakennusosalalle saa rakentaa asuinrakennuksen, missä pääkerroksen yläpuolella sallitaan vain ullakko tai osakerros. Kattomuodon tulee olla satulakatto ja kattokulman 1:2–1:1,5. Rakennuksen korkeus mitattuna julkisivun ja vesikaton leikkauspisteestä ensimmäisen kokonaan maanpäällisen kerroksen lattiapintaan saa olla enintään 5,0 m.		2. ns. puolitoistakerroksinen rakennus <ul style="list-style-type: none"> määräys on osoitettu kaavassa silloin kun rakennus halutaan sovittaa ympäristöön, jossa on vastaavia rakennuksia rakennustyyppiä edellytetään korvattaessa vastaavantyyppinen suojeltu talo uudella rakennusosalalla mahdollisia myös matalammat rakennustyytit, kunhan pääkäyttötarkoituksen mukaisia tiloja on vähintään kahdella kerrostaolla yleismääräyksen edellyttämä määrä kattomuotona sallitaan vain satulakatto, katso kortti R3
rt-3 Rakennusosalalle saa rakentaa asuinrakennuksen, joka on kokonaan maanpäällisiltä osiltaan enintään kaksikerroksinen. Ylimmän kerroksen yläpuolella ei saa olla ullakkoa. Kattokulman tulee olla 1:2,5–1:2.		3. kivijalan päällä kaksi kerrosta, niiden päällä ullakko ei mahdollinen <ul style="list-style-type: none"> määräys on osoitettu kaavassa silloin kun ullakon rakentamisen katsotaan tuottavan liian korkean rakennuksen rakennusosalalla mahdollisia myös matalammat rakennustyytit, kunhan pääkäyttötarkoituksen mukaisia tiloja on vähintään kahdella kerrostaolla yleismääräyksen edellyttämä määrä. kattomuotoina mahdollisia ovat satula-, taite- eli mansardi- ja aumakatto, katso kortti R3
Uudisrakennuksen rakennusosalalle ei ole osoitettu massoittelumääräystä.		4. kivijalan päällä kaksi kerrosta, niiden päällä ullakko mahdollinen, asuintiloja ei kuitenkaan sallita ullakolle <ul style="list-style-type: none"> mahdollinen niillä uudisrakennusaloilla, joille ei ole osoitettu mitään rakennustyyppiä rakennustyyppiä edellytetään korvattaessa vastaavantyyppinen suojeltu talo uudella rakennusosalalla mahdollisia myös matalammat rakennustyytit, kunhan pääkäyttötarkoituksen mukaisia tiloja on vähintään kahdella kerrostaolla yleismääräyksen edellyttämä määrä kattomuotoina mahdollisia ovat satula-, taite- eli mansardi- ja aumakatto, katso kortti R3
rt-5 Rakennusosalalle saa rakentaa rakennuksen, jonka runkosyvyys on enintään 4,5 m. Rakennuksen korkeus saa alarinteen puolella olla enintään 7 m. Ylimmän kerroksen yläpuolella ei saa olla ullakkoa.		5. piharakennus <ul style="list-style-type: none"> määräys on osoitettu kaavassa yleensä rinnemaaston uudisrakennusaloille, kun piharakennuksen halutaan olevan kapearunkoinen piharakennukseen saa sijoittaa asunnon, varasto- ja autosuojatilaa sekä ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomia työtiloja piharakennuksessa saa olla tiloja kahdessa kerroksessa kattomuotoina mahdollisia ovat satula-, pulpetti- ja aumakatto, katso kortti R3

R2 LAAJENTAMINEN

Yleismääräys:

- Olemassa olevassa suojellussa rakennuksessa saa muuttaa rakennuksen vaipansisällä kerrosalaan kuulumattomia tiloja kerrosalaan laskettaviksi tiloiksi siitä riippumatta, mitä asemakaavassa on määrätty tontin rakennusoikeudesta ja kerrosluvusta.

Asemakaavan rakennusalat määrittelevät rakennusten mahdolliset laajennussuunnat yksilöllisesti. Rakennuksia, joita ei ole suojeltu, on mahdollista laajentaa rakennusoikeuden ja kerrosluvun sallimissa rajoissa. Suojeltujen rakennusten laajentamisessa tulee huomioida niiden kulttuurihistoriallinen arvo ja ominaispiirteet. Suojelumerkintä vaikuttaa siihen, kuinka paljon muutoksia ja laajennuksia taloon voi tehdä. **Suojeltuja rakennuksia ei ole mahdollista korottaa kokonaisella kerroksella.** Katso viereisen sivun kuvat, talotyyppikohtaiset ohjeet (s. 29) sekä suojelumerkinnät, liite 1.

Laajentaminen rakennuksen vaipan sisäpuolella

Joissakin rakennuksissa on mahdollista laajentaa vaipan sisäpuolella. Ullakon käyttöönotossa on ratkaistava kysymykset vesikaton muuttamisesta ja luonnonvalon saamisesta asuinhuoneisiin. Katso rakentamistapaohje R3. Suojelluissa rakennuksissa vaipan sisäinen laajentaminen saadaan toteuttaa rakennusalalle merkitystä rakennusoikeudesta, tontille sallitusta enimmäis-kerrosalasta ja kerrosluvusta huolimatta, oheisia laajennustyyppejä 1, 2 ja 10 hyödyntäen.

Kellarirakentaminen ja radon

Pispala on korkean radonpitoisuuden aluetta. Radonhaitan vuoksi varsinaisten asuinhuoneiden sijoittamista kivijalkaan ei suositella. Katso kortti M1.

Hierarkia

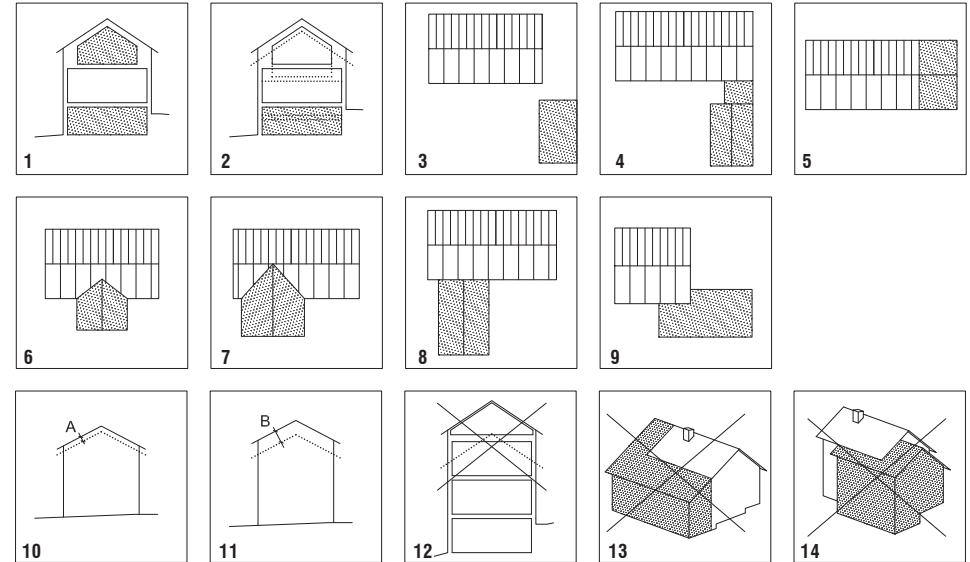
Jatkettaessa rakennusta rungon suuntaisesti, tulee kattokulma ja muoto säilyttää. Onnistuneessa korotuksessa rakennuksen ominaisluonne säilyy ja ilme kohenee. Laajennussiipiä rakennettaessa uuden osan tulee alistua kooltaan ja luonteeltaan olevalle rakennukselle. Onnistuneessa laajennuksessa vanha rakennusmassa on nähtävissä ja rakennusvaiheet tunnistettavissa. Uusi osa voi erottua hyvinkin vähäisin keinoin: kivijalan materiaali, ikkunan sijoittuminen tai listoitus voi kertoa eri rakennusvaiheet. Alla esimerkit jatketusta, korotetusta ja laajennetusta talosta.

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

Kuva: Tampereen kaupunki

Laajennustyyppejä

- 1 laajentaminen vaipan sisäpuolella (ullakon tai kellarin käyttöönotto)
- 2 käyttökellarin rakentaminen kivijalan korottamisen tai lattiapinnan alentamisen yhteydessä
- 3 piharakennuksen tai lisärakennuksen rakentaminen tai käyttöönotto
- 4 välisosalla kytketty laajennussiipi
- 5 rakennuksen päämassan jatkaminen
- 6 poikkipiäty, jonka harja päärakennuksen harjaa alempana
- 7 poikkipiäty, jonka harja päärakennuksen harjalinjassa
- 8 laajennussiipi räystäslinjan alapuolella (soveltuu myös rinnemaastoon porrastettuna)
- 9 porrastettu laajennussiipi
- 10 yläpohjan lämmöneristäminen ja ullakon tuuletustilan rakentaminen, räystästyppi ja sen muoto säilytetään, korotus (A) noin 150–200 mm
- 11 ullakon käyttöönotto ja korottaminen käyttötilan lisäämiseksi (kattorakenne uusitaan B). Julkisivujen muuttuvat mittasuhteet tulee suunnitella kokonaisuutena. Erityisesti huomioitava ullakkoa vasten olevan ns. attikaosan muutos ja jäsentely. Rapattujen julkisivujen korotusten tulee olla rapattuja.
- 12 suojeltuja rakennuksia ei saa korottaa kokonaisella kerroksella (srp-1, srp-2, srp-3)
- 13, 14 rakennuksen runkoa ei saa leventää. Ratkaisut, jossa vanha rakennusmassa jää laajennuksen sisään tunnistamattomaksi, eivät ole mahdollisia.

R3 KATOT JA KATTOIKKUNAT

Yleismääräykset A-30- ja P-3 -korttelialueilla:

- **Kattomuotona sallitaan satula- ja aumakatto sekä taite- eli mansardikatto. Satulakaton tulee olla symmetrinen ja harjan massan pidemmän sivun suuntainen. Taitekatto sallitaan vain rakennuksiin, joiden runkosyvyys on enintään 6 m. Pulpettikatto on mahdollinen rakennusten uloke- ja siipiosissa sekä piharakennuksissa. Tasakatto sallitaan vähäisissä katos-, nivel- ja ulokeosissa sekä pysäköintitasoilla.**
- **Kattokulma saa olla satulakaton asuinrakennuksessa 1:2,5 - 1:1,5 ja piharakennuksessa 1:3 - 1:1,5, aumakaton 1:2,5 - 1:2 ja pulpettikatolla 1:10 - 1:4. Kattokulma tulee sovittaa rakennuksen korkeuteen ja leveyteen sekä ympäristön rakennuskantaan. Rakennuksen massoilla tulee olla erillinen selkeämuotoinen katto.**
- **Katemateriaalina sallittuja ovat sileä pystysaumapelti ja bitumihuopakatteista kolmiorimakate ja sileä tiivissaumakate. Tiili- ja betonitiilikate sallitaan vain kyseistä materiaalia olevan katteen korjaukseen ja laajennukseen.**

Katto ja materiaalit

Kattopinnan tulee hahmottua yhtenäisenä katemateriaalin peittämänä muotona. Kattoja ei saa rikkoa useilla ulokkeilla, katoksilla, poikkipäädyyillä tai kattoikkunoilla. Alueella sallittu peltikate voi olla joko perinteinen konesaumattu peltikate tai moderni pystysaumalevykate. Alueella sallitaan huopakatteista kolmiorimakate sekä sileä rullatavarasta tehty kate. Palahuopalaattoja ei sallita. Katteen värin tulee vaihdella tonteittain. Katemateriaalin värinä mahdollisia ovat musta, harmaa, punainen ja vihreä. Tiili- ja betonitiilikaton tulee olla tiilenpunainen.

Kattoikkunat

Kattoikkunoiden tulee olla mahdollisimman yksinkertaisia ja tarkoituksenmukaisia. Ikkunat eivät saa muodostaa katolla erillisiä suuria rakennusmassoja. Kattoikkunat jaetaan kattolyhtyihin ja lapeikkunoihin.

Kattolyhty ei saa vaikuttaa erilliseltä pikkurakennukselta talon katolla. Kattoikkunan tulee poiketa kooltaan ja listoituksiltaan julkisivun kerrosten pääikkunoista. Pystysuuntaisen kattolyhtyyn tulee olla yleensä julkisivun pääikkunoita matalampi. Kattolyhtyyn ympärysrakenteiden tulee olla mahdollisimman sirot ja katon materiaalia. Kattolyhtyyn räystäiden tulee olla lyhyet. Ikkunan lasipinta ei saa jäädä syvennykseen, vaan sen pitää olla lähellä kattolyhtyyn julkisivupintaa.

Lapeikkuna sopii ensisijassa katukuvan kannalta toisarvoiselle lappeelle. Loivilla katoilla, lähes huomaamattomana, se voi olla kadun puolellakin. Lapeikkuna antaa runsaasti luonnonvaloa, jolloin sen rinnalla voidaan säilyttää alkuperäiset pienetkin kattoikkunat. Lapeikkunan pellitysten tulee olla katon väriset.

Räystä

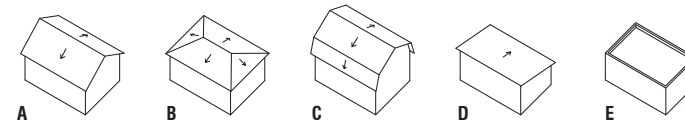
Kattoon on rakennettava räystäät. Talolle sopivaan räystään pituuteen vaikuttaa rakennuksen tyyli, kattotyyppi ja -kulma. Monissa Pispalan vanhoissa rakennuksissa räystäät ovat hyvin lyhyet. Sopusuhtainen päätyräystä on sivuräystästä lyhyempi. Uusissa rakennuksissa suositellaan alapuolelta avointa räystästä. Olevissa rakennuksissa tulee säilyttää alkuperäinen räystäästyppi. Vanhan rakennuksen räystään alkuperäistä muotoa ja pituutta ei saa korjauksissa muuttaa. Räystäslinja voidaan katkaista poikkipäädyn tai julkisivunoston kohdalla ullakorakentamisen yhteydessä, mutta rakennuksen nurkassa räystään tulee aina olla ehjä.

Sadevesijärjestelmät ja kattoon liittyvät osat

Sadevesijärjestelmät tulee toteuttaa teräsohutellevystä. Vesikatolle tulevien läpivientien ja muiden laitteiden tulee olla vesikatteen värisiä, ja niiden määrä tulisi minimoida kattomaiseman selkeyttämiseksi. Savupiiput voidaan pellittää vesikatteen sävyyn tai muurata puhtaaksi tummapolttoisella punatiilellä. Aurinkopaneeleita käsitellään kortissa J5.

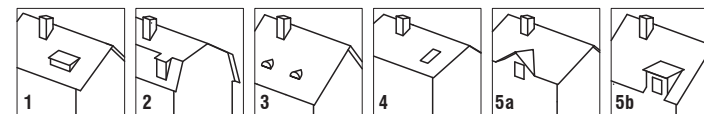
Sallitut kattomuodot

- A** satulakatto (symmetrinen suoralappeinen harjakatto, harja massan pidemmän sivun suuntainen)
- B** loiva aumakatto
- C** taite- eli mansardikatto (rakennuksen runkosyvyys enintään 6 m)
- D** pulpettikatto (rakennuksen runkosyvyys katunäkymässä enintään 4,5 m)
- E** tasakatto (vain katosten, nivelten ja ulokkeiden vähäisiin katto-osiiin sekä pysäköintitasoille)

Sallitut kattoikkunatyypit

- 1 vaakasuuntainen kattolyhty (sopii keskijyrkille katoille)
- 2 pystysuuntainen kattolyhty (sopii jyrkille ja erityisesti mansardikatoille, voi olla harja-, auma- tai lapekattoinen),
- 3 puolipyöreä lunetti tai pieni kattolyhty, jolla ei sivulla pystypintoja (tulee olla pieni suhteessa muihin ikkunoihin ja kattopintaan)
- 4 lapeikkuna (sopii useimmille katoille, maiseman ja katunäkymän toisarvoiselle lappeelle)
- 5 a poikkipääty, b julkisivun nosto räystäslinjan yli

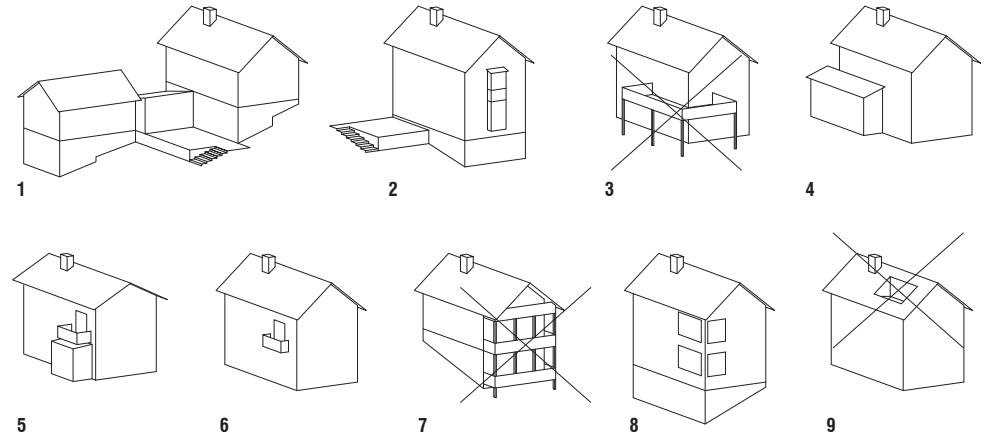
R4 PARVEKKEET, KUISTIT JA ULKO-OLESKELUTILAT

Yleismääräykset:

- **Ulko-oleskelutilat tulee sijoittaa pihan puolelle ja pääosin maantasoon. Suuria terasseja ei saa rakentaa.**
- **Kuisteja ja parvekkeita saa olla enintään yksi asuntoa kohti, yksiasuntoisessa talossa kuitenkin kaksi.**
- **Asunnossa ei saa olla päällekkäisiä parvekkeita. Parvekkeiden ja kuistien tulee olla ilmeeltään keveitä. Ulokeparvekkeiden tulee olla kattamattomia.**
- **Kuistit, parvekkeet, ulkoportaat ja sisäänkäyntikatokset saavat ulottua rakennusalan yli pihan puolella.**

Kuistin tai ulokkeen päälle saa sijoittaa kattamattoman parvekkeen. Uudisrakennukseen soveltuvia parveketyppejä ovat myös ranskalainen parveke tai pieni ulokeparveke. Ulokeparvekkeen tulee olla kattamaton ja lasittamaton eikä sitä tule perustaa pilareille tai näkyvien vinotukien varaan. Kerrostalomaisen vaikutelman välttämiseksi asunnossa ei saa olla päällekkäisiä parvekkeita eikä sisäänvedettyä parvekkeen ja terassin yhdistelmää.

Sisäänvedetyt kulmaparvekkeet ovat pienkerrostaloissa mahdollisia siten, että rakennuksen kulma on ehjä. Parvekkeiden kaiteiden materiaalina sallitaan peittomaalattu puu ja maalattu teräs. Terassin kaiteiden tulee olla peittomaalattuja puu- tai teräskaiteita ympäristöön ja rakennuksen arkkitehtuuriin sovittaen. Katso myös kortti P3, Aidat ja muurit sekä Talotyyppien rakentamistapaohjeet s. 27.

- 1, 2** Rakennusten ensimmäiseen kerrokseen ei tule sijoittaa parvekkeita, vaan sisätiloista tulee olla suora kulkuyhteys pihaan.
- 2** Erkkereiden tulee olla pieniä ja muodoltaan yksinkertaisia. Erkkerin enimmäisyvyvyys on 1 m.
- 3** Rakennukseen liittyvä jalustalla oleva terassi saa olla enintään kolmasosa rakennuksen pituudesta, eikä se saa kiertää nurkan ympäri. Terassin jalustan tulee hahmottua umpinaisena.
- 4** Kuistit sijoitetaan joko pihan puolelle tai rakennuksen pätyyn. Kuistien ja huonetilojen ulokkeiden tulee olla mahdollisimman yksinkertaisia kappaleita, jotka liitetään päämassaan itsenäisinä rakennusmassoina. Kuistiin ei saa liittää toista uloketta. Rakennusalan ulkopuolelle tulevan kuistin enimmäiskoko on 4,6 m x 3 m. Kuistin mittasuhteet tulee suhteuttaa rakennuksen kokoon.
- 5** Kuistin päälle rakennettavan kattamattoman parvekkeen sopiva leveys on enimmillään kolmannes julkisivun pituudesta, ei kuitenkaan enempää kuin 4,6 m.
- 6** Ulokeparvekkeen enimmäiskoko 1,6 m x 2,4 m.
- 7** Koko rakennusmassan levyisiä parvekkeita ei sallita.
- 8** Kulmaan sijoitettu parvekeratkaisu on pienkerrostalossa mahdollinen silloin, kun rakennuksen kulma hahmottuu ehjänä koko korkeudeltaan ja parvekkeet ovat lasitettuja; kulmapilari on verhottu muun julkisivun kanssa samalla materiaalilla kääntyen kulman ympäri samanvärisenä ja suuntaisena. Julkisivussa sisäänvedon aukko saa olla enintään 15 % julkisivun seinäpinta-alasta.
- 9** Kattopintaan ei tule sijoittaa parvekettä (taite- eli mansardikattoon tai satula- eli harjakattoon koverrettuna).

J1 JULKISIVUN JÄSENTELY

Yleismääräykset: Materiaalit A-30-, AK- ja P-3-alueilla:

- **Julkisivujen tulee olla yhtä materiaalia ja värisävyä sekä jäsentelyltään selkeitä. Kadun puolelle julkisivuverhottuun osaan ja yli 1,6 m korkeisiin kivijalkoihin tulee sijoittaa ikkunoita, jotta ei synny suuria umpinaisia seinäpintoja.**
- **Suojeltu rakennus määrittää lähtökohtaisesti korvaavan rakennuksen massoitteleperiaatteen, kattomuodon ja julkisivumateriaalin.**
- **Rakennuslupaa haettaessa on kadun puoleisessa julkisivupiirustuksessa esitettävä myös viereiset rakennukset naapuritonteilta.**

Yksilöllisyys

Kunkin rakennuksen tulee olla yksilöllinen muodon, julkisivujäsentelyn ja värin osalta. Samaa talomallia ja julkisivun detaljeja ei saa monistaa tontille tai vierekkäisille tonteille.

Julkisivun yleisilme

Vanhon ja uusien rakennusten julkisivujen tulee olla tarkoituksenmukaisia ja selkeitä. Julkisivujen tulee olla vain yhtä materiaalia ja värisävyä. Julkisivulautoitusta ei tule katkaista edes paloteknisistä syistä, palokatkot tulee sijoittaa tuuletusrakoon.

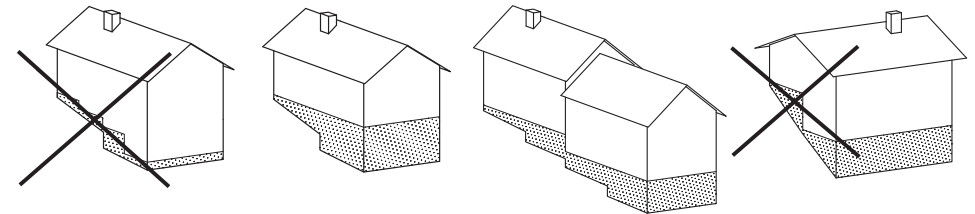
Uudisrakennukset

Uudisrakennuksen julkisivulautoituksen tulee olla kaikilta julkisivuiltaan samansuuntainen. Julkisivuverhouksen jäsentely ei saa perustua määrämittaiseen puutavaraan eikä elementteihin. Julkisivussa on suositeltavaa pitäytyä vain muutamaankin ikkunatyyppiin. Rakennus ei saa kääntää selkäänsä liian umpinaisena kadulle päin. Uudisrakentamisessa ei sallita täyssymmetriaa, ulkomaisia tyylilainoja eikä kartanomallisia uusvanhoja piirteitä. Julkisivuja suunniteltaessa tulee sovittaa rakennus katu- ja pihamiljöön luontevaksi osaksi.

Kuva: Tampereen kaupunki

Kivijalkakerroksen ikkunoita ja ovia ei tule poistaa eikä rakentaa niiden tilalle autotalleja. Kivijalan ikkunoiden tulee olla riittävän suuria.

Puurakennuksen massa muodostuu lautaverhoillusta yläosasta ja kivijalasta. Periaatteena on, että materiaalien rajaviiva ei tule porrastaa. Erittäin jyrkissä rinteissä porrastus saattaa olla välttämätön. Suuri porrastus tulisi tällöin sijoittaa julkisivuun epäsymmetrisesti. Eri rakennusmassojen sokkelikorkeudet voivat vaihdella.

Suojellun rakennuksen korvaaminen uudella

Korvattaessa suojeltua rakennusta uudella, massoitteleperiaate, kattomuoto ja julkisivumateriaalit tulee säilyttää lähtökohtaisesti entisen kaltaisena. Rakennuksen tilalle ei tule kuitenkaan rakentaa julkisivujen ja niiden detaljien osalta kopiota vanhasta, vaan teknisiltä ominaisuuksiltaan ajanmukainen ja arkkitehtuuriltaan ympäristöönsä sopeutuva rakennus.

Julkisivukorjaukset

Suojellun rakennuksen julkisivukorjaukset tulee tehdä harkiten ja ylikorjaamista välttäen, jotta rakennuksen arvokkaat ominaispiirteet säilyvät. Julkisivukorjaukset toteutetaan rakennuksessa perinteisesti käytetyillä rakennusmateriaaleilla ja rakennusosien muodoilla, käyttäen profiililtaan alkuperäistä vastaavia julkisivuverhouksalustoja ja -listoja. Monia muutoksia kokeneen talon julkisivukorjauksissa on yleensä järkevää antaa muutosvaiheiden näkyä. Romantisoiva ilmeen "palautus" saattaa kadottaa rakennuksen luonteen kokonaan. Myöskään olevien modernien rakennusten julkisivuja ei tule muuttaa vanhoja tyyliä jäljitteleviksi esim. ruutuikkunoita lisäämällä tai julkisivuverhousta vaihtamalla.

Kuva: Tampereen kaupunki

Mineriittilevytyt talot ovat osa Pispalan miljöötä. Kun levyverhous tulee käyttöikänsä päähän, julkisivumateriaaliksi palautetaan lautaverhous alkuperäiseen tapaan.

Kuva: Tampereen kaupunki

Onnistunut esimerkki vanhan rakennuksen kauniisti ja vähäeleisesti tehdystä julkisivukorjauksesta.

J2 MATERIAALIT

Yleismääräykset:

Materiaalit A-30-, AK- ja P-3-alueilla:

- Päärakennuksissa julkisivumateriaalin tulee olla peittomaalattu lauta.
- Piharakennuksissa sallitaan myös rappaus.
- Sokkeli- ja kivijalkarakenteissa sallitaan puhtaaksi valettu tai maalattu betoni, rappaus tai punatiilimuuraus. Lasia tulee käyttää vain ikkunoissa ja parvekelasituksissa maltillisen kokoisina pintoina.

Materiaalit korjausrakentamisessa ja laajentamisessa

Julkisivujen korjausrakennustoimenpiteiden tulee olla säilyttäviä tai palauttavia. Ylikorjaamista tulee välttää. Korjauskuntoinen alkuperäinen vuoraus tulee säilyttää ja vaihtaa vain vaurioituneet osat. Paneelausta ja listoitusta uusittaessa tulee kiinnittää huomiota niihin yksityiskohtiin, jotka erottavat vanhan rakennuksen uudisrakennuksesta. Eri aikakausien erilaiset vuorilautatyypit tulee säilyttää. Laajennusten julkisivut toteutetaan vanhan rakennuksen materiaaleilla.

Vanhan rakennuksen energiatehokkuuden parantamista harkittaessa kannattaa valita suunnittelijaksi asiantuntija, jolla on kokemusta perinteisten rakenteiden kosteusteknisestä toiminnasta. Jokainen rakenne on yksilöllinen ja sen toiminnasta on aina varmistettava tapauskohtaisilla suunnitelmillä. Vanhoissa rakennuksissa ulkoseinän energiatehokkuutta tulee parantaa ensisijaisesti lisäämällä rakenteiden ilmatiivyyttä ja tilkitsemällä rakenteiden liittymäkohtia, ymmärtäen rakenteiden kosteustekninen toiminta. Lisäeristämällä saatava säästö ei useinkaan vastaa työn kustannuksia. Lisäeristämistä kannattaakin harkita vain, jos rakenne muutenkin vaati korjaamista. Seinän ulkopuolinen lisäeristäminen ei ole suositeltavaa Pispalan kulttuurihistoriallisessa ympäristössä.

Lautatyypit

Julkisivussa suositellaan käytettäväksi pontattuja puupaneeleita ja rimavuorausta pystylaudoituksessa sormijatkettuna tai vaakalaudoituksena. Pontattujen paneelien ja listaprofiilien tulee olla yleensä pinnaltaan sileitä, jotta profiilin muoto näkyy seinäpinnalla. Piharakennuksiin ja uusiin päärakennuksiin saattaa sopia myös hienosahapintainen loma- tai rimalauditus.

Kuva: Tampereen kaupunki

Listoitus

Rakennuslistoituksen tehtävä on suojata arvokkaampaa rakennusosaa säiltä ja vaurioilta. Uudisrakennuksiin ei tule kopioida perinnelistoituksia. Korjattaessa listoituksen on vahvistettava rakennuksen omaa tyyliä ja edustettava talon rakennusajan tavoitteita.

Muuratut ja rapatut pinnat

Alueella sallitaan sokkeli- ja kivijalkarakenteissa punatiilimuuraus vaalealla saumalaastilla. Tiilen tulee olla käsinlyöty sekä tiilien polttosävyltään vaihtelevia. Kivirakenteinen sokkeli tai piharakennus voidaan pinnoittaa slammaamalla tai rappaamalla. Rappauspinnan tulee olla hierretty, roiskerappaus sallitaan vain käsinlyötynä.

Käyttökohteiltaan rajatut

- metalliohutlevy katteisiin ja suojapellityksiin
- levyverhous hyvin pieninä pintoina uudisrakennukseen
- kyllästetty puu peittomaalattuna aitoihin ja kaiteisiin

Epäsopivat julkisivumateriaalit ja -aiheet

- työstetty luonnonkivi
- muovi
- terästä tai perinteisiä rakennusmateriaaleja jäljittelevä metalli- tai muoviohutlevy
- kuultomaalattu puu
- elementtisaumat julkisivuissa

Materiaalit ja niiden yksityiskohdat vaikuttavat rakennuksen yleisilmeeseen.

J3 IKKUNAT JA OVET

Yleismääräykset:

- Suojeltujen rakennusten korjaus- ja laajennuskohteissa sekä uudisrakennuksissa sk-2 - arvoalueilla ikkunoiden puitteiden materiaalin tulee olla peittomaalattu puu. Uudisrakennusten alumiini-ikkunoiden tulee olla maalattuja.
- Ikkunajaotus tulee toteuttaa välikarmeilla tai aidoilla jakopuitteilla.
- Ulko-ovien tulee olla puupintaisia. Autotallin ovina sallitaan myös pysty- tai vaakajaoitetut metalliovet, kasettipintaa ei sallita.
- Kadun puolelle julkisivuverhottuun osaan ja yli 1,6 m korkeisiin kivijalkoihin tulee sijoittaa ikkunoita, jotta ei synny suuria umpinaisia seinäpintoja.

Yleistä

Alueelta löytyy sekä tiukan symmetrisiä sekä leikittelevän epäsymmetriä ikkunasommitelmia. Alueen vanhat rakennukset avautuvat kadun suuntaan monin ikkunoin; pääkerroksen ikkunat ovat suurempia kuin kivijalassa tai katolla olevat ikkunat.

- Ikkunan ulkopinnan tulee olla mahdollisimman lähellä julkisivupintaa.
- Kaupunkipunkikuvallisesti näkyville julkisivuille ja suuriin ikkunoihin ei tule asentaa markiiseja.
- Pispalan miljööseen sopii kaksilehtinen autotallin ovi.

Uudisrakentaminen

- Pääkerroksen katujulkisivuun tulee sijoittaa riittävän suuria asuinhuoneiden ikkunoita, jotta katujulkisivu ei muodostu suljetuksi. Pieniä aputilojen ikkunoita voidaan sijoittaa kivijalkaan, ulla-kon tasolle, päätyyn ja pihan puolelle. Uudisrakennuksen julkisivussa ei tule tavoitella symmetriä, vaan rytmittää julkisivua muutamalla ikkunatyypillä.
- Suuret ikkunapinnat tulee jakaa, varsinkin sijoitettaessa täydennysrakennusta vanhojen rakennusten viereen. Tasaruutuikkunoita ei kuitenkaan suositella uudisrakennukseen. Ikkunapinnan jakamisessa irtoristikot ja lasin pintaan liimatut ikkunajaot eivät ole sallittuja.
- Uudisrakennuksen ikkunan vuorilautojen tulee olla pelkistetyt ja kapeat. Vuorilaudat voi jättää myös pois. Ikkunan puitteiden suositellaan olevan värillisiä.
- Julkisivussa saa olla lasipintaa puitteineen enintään 30 %. Yli kerroksen korkuisia yhtenäisiä lasipintoja ja nauhaikkunoita tulee välttää.

Korjausrakentaminen

- Alkuperäiset ennen 1950-lukua toteutetut ikkunat ja ovet pyritään korjaamaan. Korjauskelvottomat uusitaan vanhaan malliin.
- Vanhan rakennuksen ikkunoiden kokoa ei tule suurentaa.
- Muutostöissä ovien säilyttämistä julkisivuilla suositellaan kertovuuden ja kerroksellisuuden säilyttämiseksi, vaikka ovet eivät enää toimitakaan kulkureitteinä.

Kuva: Tampereen kaupunki

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

Kuva: Tampereen kaupunki

J4 VÄRIT JA PINTAKÄSITTELYT

Yleismääräys A-30-, AK- ja P-3-korttelialueilla:

- **Julkisivujen tulee olla yhtä materiaalia ja värisävyä sekä jäsentelyltään selkeitä.**
- **Päärakennuksissa julkisivumateriaalin tulee olla peittomaalattu lauta.**

Periaatteet

- Julkisivujen maalauksessa suositellaan voimakkaita ja värikylläisiä luonnonläheisiä maavärisävyjä. Valkoista tulee välttää päävärinä, harmaa on mahdollinen johonkin väriin taitettuna.
- Kuultovärejä ei saa käyttää.
- Päärakennusten pääasiallisena julkisivuvärinä tulee käyttää koko puu- tai kivijulkisivun korkeudelta kaikilla sivuilla samaa väriä.
- Listoissa, vuorilaudoissa, ikkunoissa ja ovissa useamman värin käyttö on suositeltavaa.
- Asuinrakennusten ulko-ovien tulee olla peittomaalattuja, värinä ei tule käyttää valkoista.
- Julkisivujen päävärin tulee vaihdella tonteittain, ja rakennusten yksilöllisyyttä on suositeltavaa korostaa eri värein myös pihapiirissä.
- Korjauskohteissa käytetään joko kohteen alkuperäisiä tai rakennusaikakauden maalityyppejä ja värityksen periaatteita.

Värit

Perinteiset, alueelle sopivat värit perustuvat luonnonpigmentteihin. Etenkin voimakkaissa väreissä luontevat sävyt maaleille löytyvät perinteisistä okrista, terroista ja umbrista. Punamulta ja keltaokra sopivat useimmiten piharakennuksen julkisivuväreiksi. Julkisivuvärit tulee valita aina työmaalla seinälle maalattujen riittävän suurten värimallien pohjalta ennen koko maalierän hankkimista.

Maalityypit

Maalityypin valinnassa tulee huomioida alustan ominaisuudet ja seinän nykyinen maalityyppi. Höylätylle laudalle sopii öljymaali, hienosahatulle myös keittomaali. Rappauksen pintakäsittelyksi sopivin on epäorgaaninen maali, esim. kalkki- tai sementtimaali.

Vanhojen rakennusten värit ja tyylit

Tunnistettavasti tiettyä historiallista tyyliunutta edustavat rakennukset suositellaan maalattavaksi tyylinmukaisin värityksin. 1800-luvun lopulla käytettiin yleisesti murrettuja maavärejä. Listoituiset ja ikkunapuitteet maalattiin seinäpintaa tummemmiksi. 1920-luvulla käytettiin paljon perinteistä puna- ja keltamultaa, ja pääväri oli vaaleata listoitusta ja ikkunapuitteita tummempi. Myös aidoissa käytettiin puna- ja keltamultamaaleja tai vaihtoehtoisesti aidat maalattiin kokonaisuutensa sopeuttaen päärakennuksen seinä- tai listavärillä.

Uudisrakennusten julkisivuvärit

Uudisrakennusten värit on suositeltavaa olla värikylläisiä. Vaaleat pastellisävyt ja murrettu valkoinen sopivat yksittäiseen taloon, mutta laajoina alueina hyvin vaalea ympäristö on Pispalaan vieras. Vaaleissakin taloissa suositellaan ikkunat, ovet ja muut rakennusosat maalattaviksi muilla väreillä.

	vaalea okra	M 395
	keltaokra	M 396
	polttamaton terra	M 400
	poltettu terra	M 410
	maavihreä	L 446
	vihreä umbra	M 458
	ruskea umbra	M 460
	poltettu umbra	M 468
	harmaa umbra	N 497-F 497

Puhtaiden maaväripigmenttien ja niiden poltettujen versioiden nimitykset ja niitä vastaavat Tikkurilan Symphony-värikartan numerot. Näitä perusvärejä voidaan vaalentaa ja sekoittaa, jolloin väriaihtoehdot moninkertaistuvat. Huom! Sävymallit eivät tulostu tai näy ruudulla todenmukaisina.

Kuva: Tampereen kaupunki

LAITTEET, KYLTIT JA MAINOKSET

Tekniset asennukset ja laitteet

Taloteknisten järjestelmien johto- ja laiteasennukset tulee sijoittaa julkisivupinnoille mahdollisimman huomaamattomasti. Korjausrakentamisessa tekniikkaa on usein jätettävä esiin. Tällöin sijoitukset ja johtoreiitit tulee sijoittaa julkisivun toisarvoisiin osiin. Usein laitteet ja johdot voidaan naamioida maalaamalla ne julkisivujen väriin tai vuoraamalla rakennusaineisella kotelolla. Lautavuoraus on suojamuoviputkea kauniimpi johtoverhous.

Laitteet, joita ei saa upottaa rakenteeseen tai peittää kauttaaltaan rakennusaineisella verhouksella, kuten lautasantennit ja jäähdytyslaitteet, tulee sijoittaa rakennuksen toisarvoiselle julkisivulle, piharakennuksen katolle, seinustalle tai maahan.

Aurinkopaneelien ja -keräimien laajamittainen sijoittaminen kattopinnoille Pispalassa ei tue kulttuuriympäristön ja erityisesti kaukomaiseman luonteen säilymistä. Kyseisiä laitteita saa sijoittaa katonlappen suuntaisesti vain katu- ja kaukomaisemassa huomaamattomille katonlappelle. Aurinkopaneelit ja -keräimet soveltuvat kaupunkikuvallisesti parhaiten tummille katoille, taite- eli mansardikatoille ja tiilikatolle niitä ei tule sijoittaa. Kattorakenteeseen integroidut järjestelmät ovat suositeltavia kulttuuriympäristöön.

Kyltit

Paikallishistoriallisesti erityisten talojen ja paikkojen nimeämistä kyltein suositellaan Pispalan historiallisen kertovuuden säilyttämiseksi. Talojen nimilaatat kertoisivat paitsi historiasta myös Pispalan uudesta asemasta valtakunnallisesti merkittävänä rakennettuna kulttuuriympäristönä.

Mainokset

Mainoskylttien ja -laitteiden lupatarve tulee selvittää rakennusvalvonnasta. Räikeänväriset valaistut mainoslaatikot ovat kiellettyjä. Irtokirjaimet, kangasbanderollit tai kyltit sopivat kulttuuriympäristöön paremmin. Mahdollinen valaistus tulee toteuttaa erillisillä kohdevaloilla. Mainos- ja nimikyltit voidaan kiinnittää suoraan seinäpintaan tai kohtisuoraan seinää vastaan seinään kiinnitettävän metallituen varassa.

Käsin valmistettu emaloitu talonnumero antaa Pispalaa pienessä mittakaavassa sitä inhimillisyyttä mistä suuri kokonaisuus rakentuu.

Hyvin suunniteltuna nykyaikainen talotekniikka voidaan toteuttaa historiallisessa ympäristössä lähes huomaamattomasti. Yläkuvassa ilmalämpöpumpun suojakotelo ja alakuvassa tekninen laite sekä johto rakennusaineisessa kotelossa, maalattuina julkisivun väriin.

Suositteluvia kylttimateriaaleja:

- emali
- metallilevy
- takorauta
- leikatut metallilitterat seinään asennettuna

Kiellettyjä kylttimateriaaleja:

- polttoaalaus puulle
- värilliset akryyllilevyt
- moniväriset ja valaistut mainoslaatikot

P1 PIHAN PINNOITTEET

Yleismääräykset:

- Pihojen päällysteiden tulee olla pääosin vettä läpäiseviä. Pihoilla ei sallita suuria päällystettyjä alueita. Asfaltti sallitaan vain auton säilytyspaikan alalla.

Periaatteet

- Pihoille tulee suunnitella maantason oleskelutilaa.
- Pihaa ei saa suunnitella autojen ehdoilla.
- Pihojen pinnoittamisessa tulee käyttää vaatimattomia perinteisiä materiaaleja, luonnonsora-pinta ja kestävä pihanurmi ovat sopivimpia sekä Pispalan miljööön että hulevesien kannalta.
- Liiallista kiveämistä tulee välttää, kiveykset ovat perusteltuja vain kovaa kulutuskestävyyttä vaativissa kohdissa sekä eroosiosuojina.

Pihan luonne

Perinteisesti Pispalassa asumisella on ollut yhteisöllinen luonne, jonka ylläpitämisessä pihoilla on ollut tärkeä rooli. Yhteisöllisyyttä on suositeltavaa ylläpitää säilyttämällä tonttien väljä rajautuminen. Suojaisia oleskelutiloja voidaan luoda aitaamisen sijaan piha- ja siipirakennusten sekä puiden ja pensaiden sijoittelulla.

Materiaalit

Perinteiset pihat Pispalassa ovat hiekka-, sora- tai nurmipintaisia hyötypihoja. Pulterikiviä ja betonia on käytetty pengerryksissä, tasanteissa ja pintavesien ohjauksessa. Alueella sallitaan vain vettä läpäisevät pihojen pinnoitteet: Kenttäkiveystä, noppakivipinnoitetta tai värjäämätöntä väljästi saumattua betonilaatoitusta suositellaan käytettäväksi pieninä alueina kulutuskestävyyttä vaativissa kohdissa sekä erittäin kaltevilla pinnoilla, joilla esim. kennoilla vahvistetut sorapinnatkaan eivät riitä estämään soran huuhtoutumista tontilta. Asfaltointi on mahdollista vain pienialaisesti, esim. välittömästi kadun varressa olevalla auton säilytyspaikalla. Monimuotoiset ja -väriset nykyaikaiset betoni- ja graniittilaatat ja muotoon hakatut luonnonkivet ovat liian kaupunkimaisia päällysteitä Pispalaan. Kivituhkaa ei suositella pinnoitteeksi, katso kortti M2.

Rajatuilla oleskeluterasseilla voi käyttää laatoitusta, liuskekiveä tai lautapintaa. Hyötypihan reunojen ja istutusalueiden viimeistelyyn suositellaan pulterikiviä tai maahan upotettua hirttä. Portaiden materiaalina voidaan käyttää sekä puuta että paikalla valettua betonia. Sadevesiuomat on suositeltavaa tehdä vakiobetonikouruilla tai muotoilla maakosteaan betoniin valetuilla luonnonkivillä, jotta asennushiekka ei huuhtoudu veden mukana. Katso myös kortti M2 Hulevesien hallinta.

Pihavalaistus

Pispalaan suositellaan vain seinään kiinnitettäviä ulkovalaisimia, jotka eivät valaise ympäristöä laajasti. Julkisissa rakennuksissa yleistynyt julkisivupinnan epäsuora valaistus ei sovi Pispalaan. Pollarivalaisimia tulee välttää.

Kuva: Tampereen kaupunki

Kuva: Tampereen kaupunki

Kuva: Tampereen kaupunki

P2 KASVILLISUUS

Asemakaavamääräys:

- **sl-11: Alueen osa, jolla on merkitystä hyönteistön kannalta ja joka toimii ekologisen yhteytenä. Alueelle ei saa rakentaa pysyviä rakenteita. Maanpinta tulee säilyttää luonnomukaisena. Maisemanhoidolliset ja hyönteistön elinolosuhteita ylläpitävät kasvillisuuden harvennustoimenpiteet ovat suositeltavia.**

Kulttuurikasvillisuus

- Pihojen olevaa kulttuurikasvillisuutta tulee vaalia.
- Hyönteistöltään arvokkaille pihaille on osoitettu merkintä sl-11. Oheiseen karttaan merkityillä tonteilla on suositeltavaa säilyttää suuret puut, mutta harventaa aluskasvillisuutta ja pienpuus- toa ketokasvillisuuden ylläpitämiseksi. Lannoittamista ja puutarhajätteiden levittämistä näille alueille tulee välttää.
- Vastaavanlaista hoitoa suositellaan myös muille tonteille, missä on ketomaisia pihan osia.
- Lupiini ja jättipalsami ovat leviäviä vieraslajeja, joiden hävittäminen pihoilta on suositeltavaa. Jättiukonputki on myrkyllinen ja voimakkaasti allergisoiva kasvi, joten niiden kasvustot tulee ehdottomasti hävittää.

Puusto

- Alueen täysikasvuiset männyt ovat arvokkaita maisemapuita. Täydennysrakentaminen on suositeltavaa sijoittaa pihan maisemapuita säästäten. Mikäli mäntyjä joudutaan kaatamaan, on suositeltavaa istuttaa pihalle uusia.
- Muuta pihapuustoa tulee hoitaa ja harventaa siten, että järvinäkymät säilyvät kadulta ja ylä- puolisilta tonteilta.
- Puustoa tulisi harventaa ajoissa, ennen kuin se kasvaa suureksi ja hankalasti kaadettavaksi. Puiden kaatamisen lupamenettely tulee tarkistaa rakennusvalvonnasta.

Istutukset

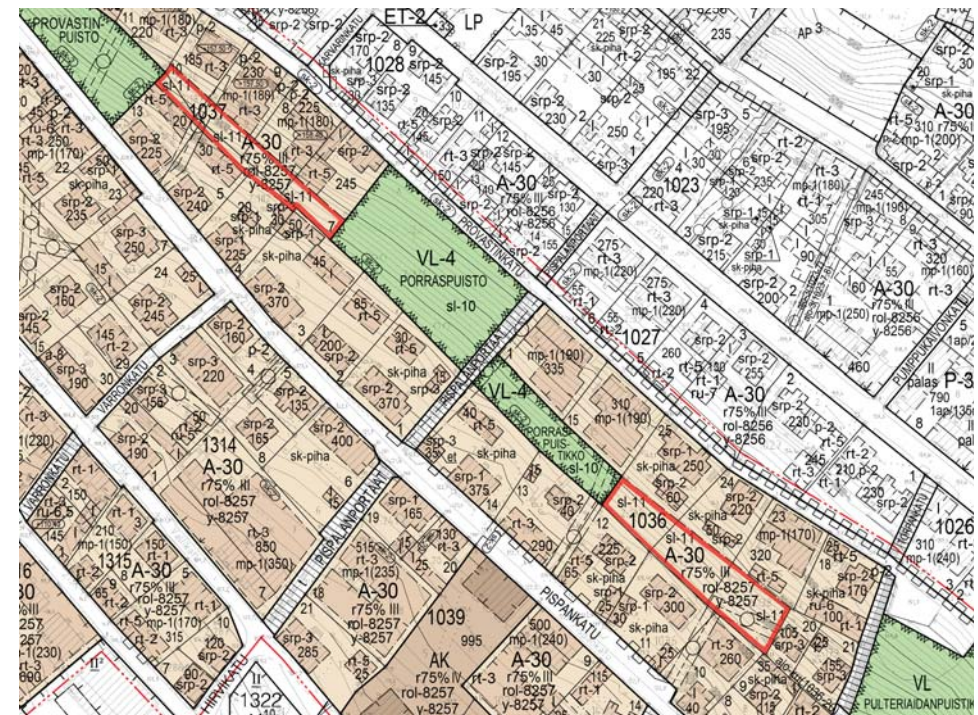
- Pihaille ei tule istuttaa alueen perinteestä poikkeavia ulkomaisia puulajeja jotka kasvaessaan muuttavat maisemakuva; esimerkiksi hopeapaju, Terijoen salava, sembramänty, verivaahtera ja tuijat ovat vieraita alueen katu- ja kaukomaisemassa.
- Kasvivalinnoissa suositellaan alueen perinteisiä kasvilajeja. Hedelmäpuut sekä marjapensaat ovat osa alueen pihaperinnettä. Koristekasveista suositeltavia ovat mm. ruusut, jasmikkeet ja angervot. Pensasaidoissa käytettyjä ovat syreeni ja ”pireeni” eli idänvirpiangervo.

Kuva: Tampereen kaupunki

Kuva: Tampereen kaupunki

Hyönteistöltään arvokkaille pihaille on osoitettu merkintä sl-11, alueet rajattu punaisella.

P3 AIDAT JA MUURIT

Yleismääräykset:

- Rakenteellisena aitana Pispalassa sallitaan kapeasäleinen peittomaalattu pystysäleaita.
- Tonttien katurajoilla tai kokonaan katualueilla sijaitsevat korkeuseroja välittävät muurirakenteet tulee rakentaa joko pulterimuureina tai betonimuureina kaupunkikuvaan, maastoon ja pihamiljööseen huolellisesti sovittaen. Olevat muuriosuudet tulee säilyttää; muureja korjattaessa ja uudelleen rakennettaessa tulee käyttää samoja materiaaleja kuin alkuperäisessä muurissa.

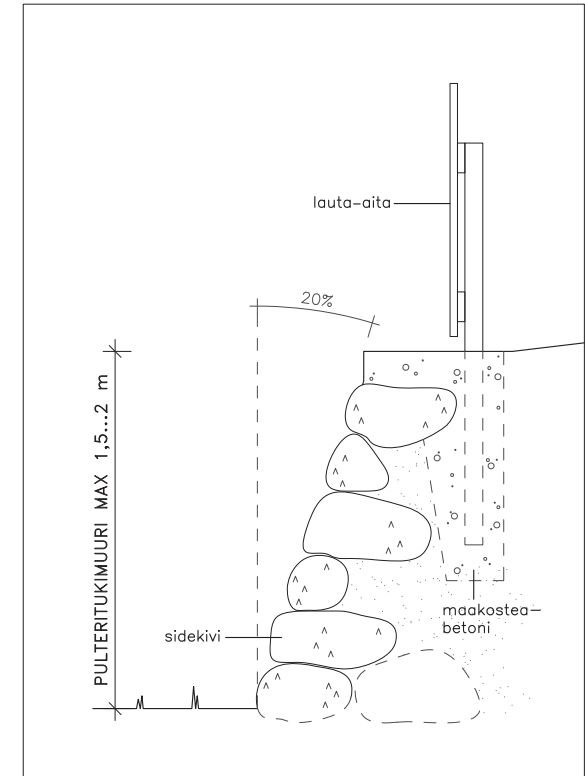
Periaatteet

- Aitaamista sopivampi vaihtoehto pihan rajaamiseen on usein rakennus ja tukimuuri.
- Korkea tukimuuri täytyy jakaa useaksi matalammaksi pengerrykseksi eli rivinteeriksi. Muurin enimmäiskorkeus on katurajalla 200 cm, tontin sisällä 50 cm, jotta tontin sisäosaan ei synny tarvetta rakenteellisille aidoille. Korkeammat muurit tontin sisällä ovat mahdollisia vain erityisen jyrkillä tonteilla, joilla jyrkkyys on suurempi kuin 1:2 (katso Asemakaavan selostus, sivu 40, Pispalanharjun jyrkkyystarkastelukartta). Pulterikivimuurin tulee olla kalteva.
- Aidan luonteva korkeus maanpinnasta on 110-150 cm.
- Säleaidan tulee olla muotoilultaan yksinkertainen ja riittävän läpinäkyvä. Säleiden leveyden tulee olla 4,5–7,5 cm leveä, säleiden välin 5,0–9,0 cm. Aita tulee rakentaa paikalla.
- Koristeltuja takometalliaitoja ei sallita.
- Kaava-alueille ei tule istuttaa leikattavia pensasaitoja.
- Aitamallit löytyvät osoitteesta: <http://www.tampere.fi/asuminenjarakentaminen/laitjaohjeet/rakentamistapaohjeet/pispalanpuusaleaidat.html>

Tukimuurit

Pispalassa perinteinen tukimuuri on ollut rakennuspaikalla löytyneistä suurista pulterikivistä ja pienemmistä kenttäkivistä ladottu kylmäkivimuuri eli rivinteeri. Vanhat muurit ovat olleet suhteellisen matalia ja ne on usein yhdistetty paikalla valettuun betonimuriin ja säleaitaan. Kylmäkivimuuri ladotaan ilman laastia ja sen vuoksi vapaasti ladottu muuri kallistuu ~20 %. Tätä loivempia muureja ei saa rakentaa katurajalle. Mikäli pulterimuuria ei voida toteuttaa kylmäkivimuurina, tulee pulterikivillä verhotun betonimuurin olla kuitenkin kalteva.

Nykyisin uudet pulterikivimuurit ovat Pispalassa usein betonirakenteisia. Pulterikivitulmuureissa on suotavaa käyttää erikokoisia luonnonkiviä. Pulterin ohella karkeaan sahautamuttiin paikalla valettu pinnoittamaton betonimuri sopii Pispalaan. Hakattua kiveä voidaan käyttää muurin ja kivijalkojen alimmassa varvissa. Pulterimuuri ei houkuttele graffiteja kuten tasainen betonimuri, mistä syystä pulteria kannattaa suosia kadun varsilla.

Kylmäladotun pulterimuurin ja siihen yhdistetyn pystysäleaidan periaate.

Rakenteelliset aidat

Rakenteellisena aitana sallitaan puinen pystysäleaita. Sijoitettaessa aita kivimuurin päälle aidan korkeus määräytyy käyttöturvallisuusvaatimuksista (RakMK F2). Aita tulee rakentaa paikalla pystytolppiin, jolloin aidan yläreunan korkeus noudattelee maaston muotoja, pykältävä aita ei ole sallittu. Aitaa voi käyttää sellaisenaan, pensaiden kanssa tai tukimuurin päällä. Säleet kiinnitetään puu-, metalli- tai betonitolppiin kiinnitettyihin vaakajuoksuihin, jolloin tolpat jäävät kadun puolelta piiloon. Graniittitolppia ei sallita. Säleet ulotetaan lähelle maanpintaa.

Säleen yläpää kannattaa muotoilla viistoksi jolloin sadevesi valuu siltä pois. Säleiden yläpäiden muodon tulee olla rauhallinen ja yksinkertainen. Aidan värin tulee olla joko punamulta tai rakennuksen julkisivuväriin sopiva peittomaalattu sävy. Katualueella olevat aidat tulee kunnostustöiden yhteydessä muuttaa ohjeen mukaisiksi.

Pensasaidanteen yhteydessä voi käyttää puusäleaitaa tai huomaamatonta metalliverkkoaitaa. Pysäköintitasojen ja rakennuksiin liittyvien terrassien kaiteissa ei tule käyttää leveää vaakalautaa eikä harkko-, tiili- tai betoniaitoja. Uudisrakennuksen yhteyteen sopii siro metalliaita.

Portit

Käyntiportit ovat kuuluneet aitojen yhteyteen. Käyntiportti voidaan toteuttaa puisena säleporttina tai sirona metalliporttina. Käyntiportin leveydeksi suositellaan 80-100 cm.

Pensasaidat

Leikattavia pensasaitoja ei tule alueelle istuttaa, vapaasti kasvavat pensasaidat eli aidanteet ovat mahdollisia, mikäli eivät peitä järvinäkymiä.

Alueelle sopivat tukimuurit ja aidat

- pulteritukimuri
- paikalla valettu betonimuri
- kapeasäleinen pystysäleaita
- pensasaita vapaasti kasvavista pensaista (myös metalli- tai säleaidan yhteydessä)
- kapeat käyntiportit, myös maalatut metalliportit
- maalattu yksinkertainen metallikaide rakennuksen ja tukimuurin yhteydessä
- matala metalli(verkko)aita pensasaidanteen yhteydessä

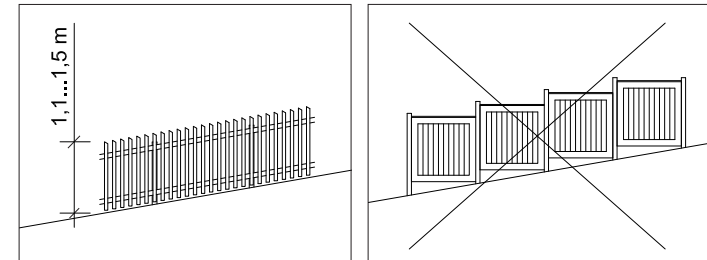
Jätehuolto

Jäteastiat tulee sijoittaa mahdollisimman huomaamattomasti ja tilan niin salliessa aidata puuaidalla.

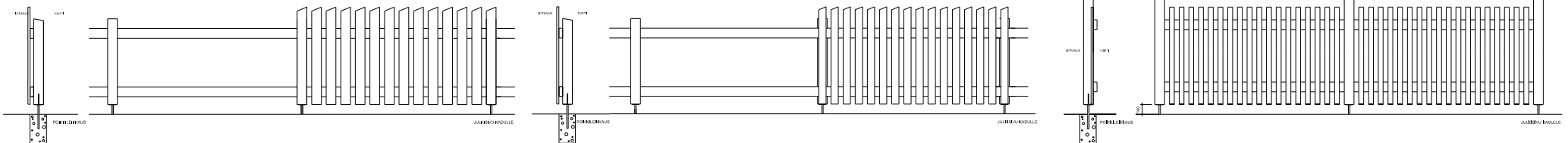

Kuva: Maija Villanen

Pispalaan sopii perinteinen kapeasäleinen aita, joka ei rajaa tonttia umpeen. Paikalla rakennettu aita seuraa maastonmuotoja. Pykältävä aita ei sovi rinnemaastoon.

Jos aidan rakentaminen suoritetaan rakentamistapaohjeen mukaisesti, lupa toimenpiteeseen ei ole tarpeen. Pispalaan hyväksyttävien aitamallien mittakaavaavaiset piirustukset löytyvät rakennusvalvonnan nettisivuilta: <http://www.tampere.fi/asuminenjarakentaminen/laitjaohjeet/rakentamistapaohjeet/pispalanpuusaleaidat.html#Yleista>

M1 RADON

Yleismääräys:

- Rakennusten suunnittelussa on otettava huomioon sijainti korkean radonpitoisuuden alueella.

Radonin torjunta

Radon on maaperästä nouseva radioaktiivinen kaasu, jolle altistuminen lisää keuhkosyövän riskiä. Uudisrakentamisessa, kellari- ja kivijalkakerrosten rakentamisen sekä olevien kellareiden käyttöönoton ja korjaamisen yhteydessä tulee huomioida, että Pispala on erittäin korkean radonpitoisuuden aluetta. Radonhaittojen torjuntaan tulee kiinnittää erityistä huomiota sekä uudis- että korjausrakentamisessa. Radonpitoisuudet tulee tarkistaa mittauksilla ennen radonintorjuntatoimenpiteitä sekä niiden jälkeen. Myös uudisrakennusten radonpitoisuus tulee tarkistaa mittauksin käyttöönoton jälkeen. Radonhaitan vuoksi varsinaiset asuintilat kannattaa sijoittaa ensisijaisesti ylempiin kerroksiin ja sijoittaa rinnekerrokseen tiloja, joissa ei olekella yhtäjaksoisesti pitkiä aikoja so. askartelu-, takka- ja vierashuoneita sekä sauna- tai muita aputiloja.

Pispalan harjulla on mitattu yleisesti erittäin korkeita radonpitoisuuksia ja perustamistavan valinnalla on suuri merkitys radontorjunnan onnistumiseen uudisrakentamisessa.

Radonturvallisia perustamistapoja ovat:

- tuulettuva alapohja eli ryömintätällainen perustus
- yhtenäinen saumaton laattaperustus
- maanvarainen laatta edellyttäen, että laatan ja sokkelin liitoksen tiiveydestä huolehditaan

Maanvaraisen laatan ja sokkelin liitosalue tiivistetään ohjeiden mukaan ja lisäksi laatan alle asennetaan salaojaputkisto sekä poistoputki vesikaton yläpuolelle. Jos radonpitoisuus ylittää valmiin asunnon tarkistusmittauksessa enimmäisarvon, aktivoidaan putkisto kytkemällä siihen radonimuri.

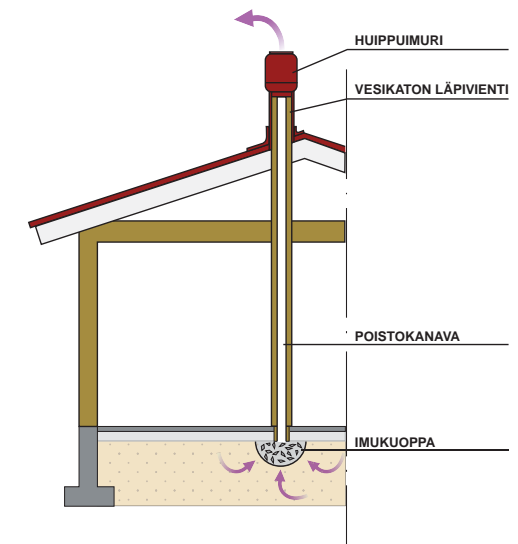
Kaikissa ratkaisussa liitosalueiden ja läpivientien tiivistäminen on tärkeää. Radonturvallisesta perustuksesta on julkaistu ohjekortti RT 81-10791. Ohjekortti antaa yksityiskohtaiset ohjeet tiivistämiselle.

Hyvä ilmanvaihto pienentää sisäilman epäpuhtauksien määrää ja on osa radonturvallista rakentamista. Hyvän ilmanvaihtuvuuden lisäksi tulee huolehtia siitä, ettei koneellinen ilmanvaihto kasvata liikaa asunnon alipaineisuutta. Radonin hallinta on vaikeinta koneellisen poiston taloissa.

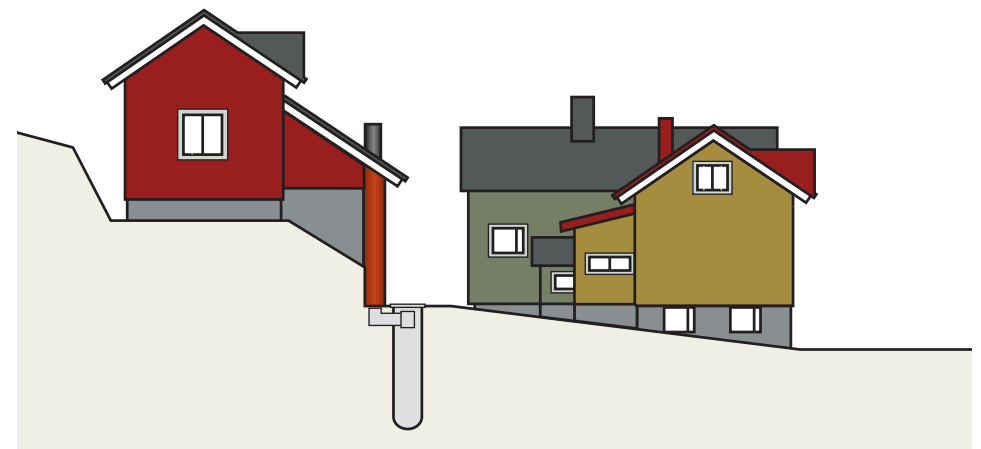
Radonkorjausmenetelmiä:

- radonkaivo
- radonimuri
- ryömintätällan tuuletuksen parantaminen
- ilmanvaihtotekniset radonkorjaukset
- tiivistäminen

Säteilyturvakeskus on julkaissut ohjeita korjausmenetelmistä. Katso rakentamistapaohjeen lisätietoliite 2.

Oikealla kaavio radonimurin toimintaperiaatteesta sekä alla radonkaivon periaate.

Kuvien muokkaus: Maija Villanen, Maankäytön suunnittelu, Tampereen kaupunki 2013.

Lähdeaineisto © Hannu Arvela et al. Asuntojen radonkorjaaminen STUK-A252. Helsinki 2012. ISBN 978-952-478-701-7.

M2 HULEVESIEN HALLINTA

Yleismääräys:

- Vettä läpäisemättömiltä pinnoilta tulevia hulevesiä tulee viivyttaa alueella siten, että viivytyspainanteiden, -altaiden tai -säiliöiden mitoitustilavuuden tulee olla 1,5 kuutiometriä jokaista sataa vettä läpäisemättöntä pintaneliometriä kohden. Viivytyspainanteiden, -altaiden tai -säiliöiden tulee tyhjentyä 12 tunnin kuluessa täyttymisestään ja niissä tulee olla suunniteltu ylivuoto.
- Pihojen päällysteiden tulee olla pääosin vettä läpäiseviä. Piholla ei sallita suuria päällystettyjä alueita. Asfaltti sallitaan vain auton säilytyspaikan alalla.

Hulevedet

Hulevesillä tarkoitetaan rakennetuilla alueilla muodostuvaa sade- ja sulamisvesien aiheuttamaa pintavaluntaa. Pispalan tiivistä rakentamisesta ja rinnemaastosta johtuen rankemmilla sateilla maanpinnalla valuvat hulevedet aiheuttavat helposti ongelmia, esim. pintaeroosiota.

Pispalan hulevesien hallinnan periaatteet

1. Ehkäistään hulevesien muodostumista minimoimalla vettä läpäisemätön pinta-ala tontilla (kattopinnot, asfaltti, kivituhka ja tiiviit laattapinnoitteet).
  2. Hulevedet käsitellään ja hyödynnetään muodostumispaikallaan.
  3. Hulevedet johdetaan pois muodostumispaikaltaan suodattavalla ja hidastavalla järjestelmällä.
- Hulevesien hallintamenetelmien valinta tehdään tontti- ja rakennuspaikkakohtaisesti, kun uuden rakentamisen sijoittuminen ja rakennuspaikan pohjaolot on selvitetty.

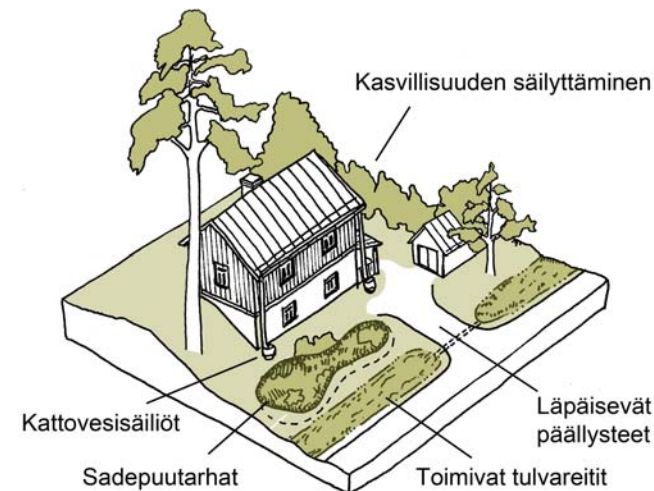
Hulevesien minimointi

Hulevesien minimoimiseksi tonteilla tulee olla mahdollisimman paljon kasvillisuuden peittämiä alueita, jotka mahdollistavat hulevesien imeytymisen. Pihojen pinnoitteiden tulee olla pääosin vettä läpäiseviä.

Alueelle sopivia vettä läpäiseviä pinnoitteita ovat luonnonsorapinta, kennolla vahvistettu sorapinta, kenttäkiveys, noppakiveys, väljästi saumattu betoni- tai liuskekivilaatoitus, lautapinta sekä näiden yhdistelmät. Pinnoitteiden käyttö tulee rajata pienialaiseksi, vain kulutuskestävyyttä vaativiin kohtiin sekä estämään soran huuhtoutumista tontilta kadulle tai toiselle tontille. Läpäiseviä päällysteitä tulee käyttää siten, että ne eivät ole alttiina eroosiolle. Tonttien tasaus ja rakenteiden sijoittuminen tulee aina suunnitella veden johtamiseksi pois päin rakennuksista ja muista kuivattavista kohteista, myös silloin kun käytetään vettä läpäiseviä pintamateriaaleja, sillä riskinä on maan imeytyskyvyn ylittäminen tai rakenteen tukkeutumiseen. Veden hallitsematon purkautuminen tontilta kadun kautta naapuritontille on estettävä.

Alarinteen puoleisilla tonteilla suositellaan poikkirinteen suuntaista kourua tai painannetta eli niskaojaa, joka pysäyttää pintavalunnan ennen tontin rajaa tai rakennusta. Hulevesijärjestelmien vesi tulee imeyttää tontille tai viivyttaa maanpäällisessä kattovesisäiliössä, maanalaisessa hulevesikaivossa tai -kennostossa ennen veden johtamista kaupungin hulevesiviemäriin. Järjestelmän tulee tyhjentyä joko imeytymällä maaperään tai hitaasti hulevesiviemäriin tyhjennysputken kautta enintään 12 tunnissa. Tontilta tulisi järjestää hallittu, eroosiosuojattu tulvareitti kadulle tai yleiselle viheralueelle jos mahdollista ja osoittaa suunnitelluille hulevesien hallintatoimenpiteiden ylivuoto. Puutteellisista reunakiveyksistä tontin katurajalla aiheutuu riski, jolloin vedet voivat joutua kadulta rakennuksen rakenteisiin tai aiheuttaa tontilla eroosiota.

Lisätietoja hulevesien hallinnasta Pispalassa saa asemakaavan pohjaksi laaditusta hulevesi- ja pohjavesi- ja rakennettavuusselvityksestä, Suomen kuntaliiton v. 2012 julkaisemasta hulevesioppaasta sekä rakennusvalvonnasta. Katso myös ohjekortti P1, Pihojen pinnoitteet sekä rakentamistapaohjeen liite 2, Lisätietoja.

Kuva: Tampereen kaupunki

Kuva: Maija Villanen

Kattovesien viivyttäminen maan pinnalla olevissa kasvillisuuspainanteissa eli sadepuutarhoissa sekä kattovesisäiliöiden käyttö ovat yksinkertaisimpia ja edullisimpia tapoja tontilla muodostuvien hulevesien hallintaan. Sadepuutarhat sopivat ympäristöstään matalammalle toteutettuna veden väliaikaiseen imeytykseen ja viivytykseen.

M3 KUNTATEKNIikka

Vesi- ja viemärihuolto

Aikoinaan osittain ilman valvontaa tapahtuneen rakentamisen vuoksi johtotiedot Pispalassa ovat edelleen epätarkkoja. Johtotietojen epätarkkuuden tai puuttuvan tiedon ilmetessä, tulee rakentajan sopia vesilaitoksen kanssa muuttuneen johtotiedon aiheuttamasta toimenpiteestä. Kuluista, jotka aiheutuvat rakentamisen tiellä olevan putken siirtämisestä, vastaa rakentaja, joka hyötyy johdon siirrosta. Mikäli tonttijohdon liitoskohdalle liitytään toisen kiinteistön kautta tai toisen tonttijohdon kautta, sovitaan asiasta kiinteistöjen välisellä keskinäisellä sopimuksella, rasitteella.

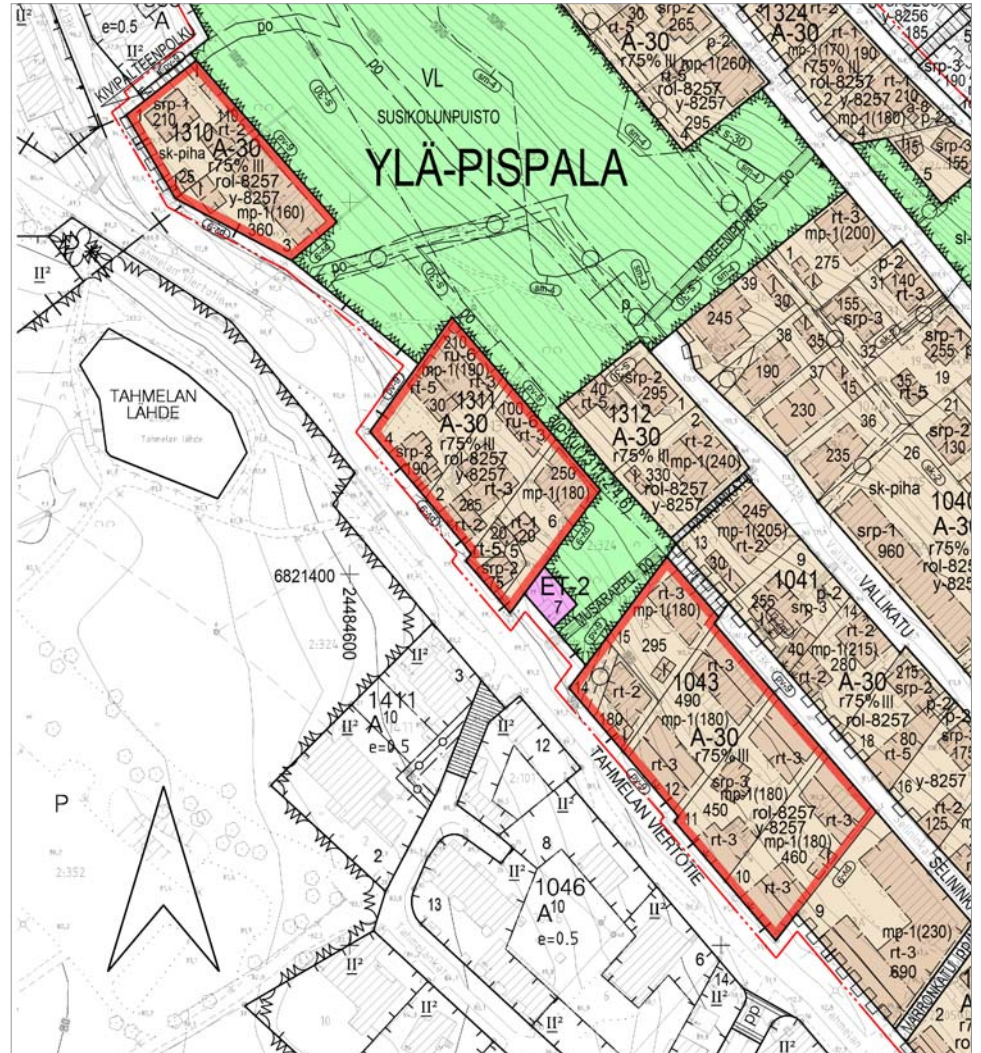
Jos tontin alin viemäripiste on sijoitettu padotuskorkeuden alapuolelle tai jos vaadittavaa vietto-kaltevuutta ei saavuteta, tulee kiinteistön pumpata jätevedet viemäriverkostoon.

Maalämpö

Maalämmön käyttöä Pispalassa säätelee Tampereen kaupungin rakennusjärjestys. Kahden eri kiinteistön alueella sijaitsevien maalämpökaivojen keskinäisen vähimmäisetäisyyden tulee olla 15 metriä riittävän lämmitystehon takaamiseksi. Reikä ei tule porata ilman naapurin suostumusta 7,5 metriä lähemmäksi naapuritontin tai katu- tai muun yleisen alueen rajaa. Lämpökai-von minimietäisyyden viemäreistä, vesijohdoista ja kaukolämpöputkista tulee olla vähintään 3 metriä. Oheiseen karttaan merkityillä tonteilla maalämpökaivot eivät ole sallittuja.

Pohjavedenhallintasuunnitelma

Kaavamääräys pv-9 edellyttää pohjavedenhallintasuunnitelman laatimista rakennusluvan edellytyksenä oheisella kartalla osoitetuilla tonteilla. Hankekohtaisella pohjavedenhallintasuunnitel-lulla voidaan ennakoita rakentamisen ympäristövaikutuksia ja estää lähellä sijaitsevien raken-nusten tai rakenteiden haitallisia painumia, rakentamisen aikaisia luiskan sortumia ja pinta- tai pohjaveden aiheuttamaa voimakasta eroosiota sekä edistää perustusten, alapohjan ja maan-paineseinien kuivatusta.

Karttaan punaisella rajatuilla tonteilla edellytetään pohjavedenhallintasuunnitelman laatimista rakennusluvan edellytyk-senä. Kyseisillä tonteilla maalämpökaivot eivät ole sallittuja.

M4 YLEISET ALUEET

Yleismääräys:

- **Puisto- ja katualueiden kasvillisuuden uudistamista ja hoitoa sekä pinnoitteiden, rakenteiden sekä valaistuksen peruskorjauksia suunniteltaessa on otettava huomioon näiden alueiden kulttuurihistorialliset, maisemalliset ja luonnonympäristön arvot. Katualueille tehtävät kunnostus- ja uudistustyöt eivät saa heikentää katualueisiin rajautuvien rakennusten ja muurien säilymisedellytyksiä.**
- **Alueen olemassa olevat porrasyhteydet tulee säilyttää**

Puistot ja viheralueet

Vesisäiliönmäki on pispalalaisten vanha kokoontumispaikka. Puisto on erittäin merkittävä näköalapaikka, josta avautuu näkymät sekä Näsijärvelle että Pyhäjärvelle. Puistossa on myös leikki- ja 1918 sodan muistomerkki. Vesisäiliönmäki on osa Pispalanharjun arvoaluetta ja sillä sijaitsee kiinteitä muinaisjäänneksiä. Puiston vanhat männyt tulee säilyttää. Toimintojen sijoittelu, kalusteet, rakenteet ja istutukset tulee suunnitella puiston kulttuurihistorialliset ja matkailulliset arvot huomioiden. Näkymät maisemaan tulee säilyttää esteettöminä. Maasto ja pinnoitteet tulee säilyttää luonnonmukaisina ja puiston alapuolista rinneosuutta tulee hoitaa siten, että kasvistolliset arvot ja Provastinkatua rajaava tukimuuri säilyvät.

Puistoa koskevista suunnitelmista tulee pyytää museoviranomaisen lausunto. Puistoa koskevat kulttuurihistorialliset arvot ovat luettavissa Pispalan rakennusinventoinnin täydentävästä liiteaineistosta (kohde 100), joka on kaavaselostuksen liitteenä.

Hellaakosken puistoa tulee hoitaa luonnonmukaisena puistona.

Porraspuisto, Provastinpuisto ja Porraspuistikko ovat Tampereen luonnonsuojeluohjelmaan sisältyviä kohteita. **Susikolunpuistossa** tulee huomioida muinaisjäänneet sekä säilytettävät geologiset muodostelmat.

Alueen puistojen kaavamääräykset, arkeologisia kohteita ja rakennettua kulttuuriympäristöä

Kuva: Tampereen kaupunki

Kuva: Tampereen kaupunki

koskevat inventoinnit sekä luonnonsuojeluohjelma tulee huomioida puistojen ja virkistysalueiden hoitoa suunniteltaessa.

Kadut

Kaava-alueilla 8256 ja 8257 pääkadut ovat rinteeseen suuntaisia, rinteeseen vastaisesti sijoittuvat pikkukadut ja porrasyhteydet. Pääkadut on kunnostettu ja asfaltoitu pääasiassa 1980- ja 1990-luvulla. Vielä asfaltoimattomat pikkukadut ja Lauri Viidan puistossa oleva kevyen liikenteen väylä tulee säilyttää päälylystämättömänä. Pysäköintipaikat tulee toteuttaa katualueella reunakivellä ajoradasta erotettuina.

Porrasyhteydet on nykyisellään rakennettu puusta, aikaisemmin askelmia on tehty myös betonista ja kaiteita teräsputkesta. Puusta rakennettaessa ei tule käyttää koristeellisia profiileja vaan jatkaa pelkistetyllä ja maa-laamattomalla linjalla.

Portaiden reitin ja kadun risteyskohdassa on suositeltavaa käyttää korosteena kenttä-, noppa- tai nupukiveystä tai niiden yhdistelmiä. Katuvalaisimina tulee käyttää pelkistettyä miljööseen sopivaa valaisintyyppiä.

Muurien ja niiden päälle sijoitettavien aitojen suunnittelussa tulee noudattaa rakentamistapaohjeita. Katso kortti P3.

Kuva: Tampereen kaupunki

Yleisillä alueilla tulee huolehtia alueen tärkeiden näköpaikkojen avoimien säilymisestä, tällaisia ovat mm. harjun vastaiset kadut ja porrasyhteydet. Moniin paikoin ajoradan/portaan ja tontin aidan välissä kasvavat lehtipuut ja suuret pensaat kaventavat järvinäkymää. Katso viereisen sivun kartta.

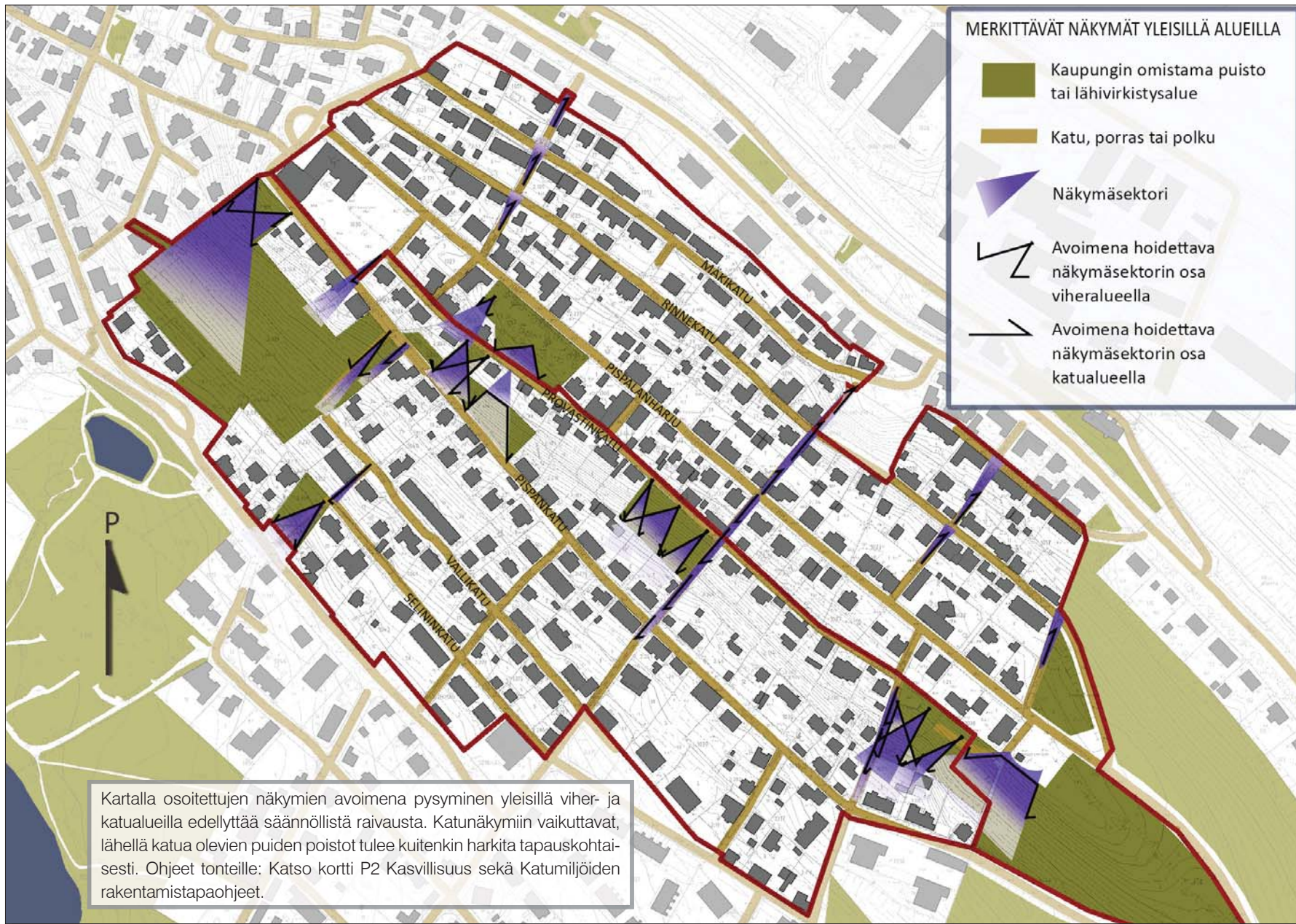
Muuntamot

Muuntamot rakennettaessa tulee huomioida, että alue on rakennettua kulttuuriympäristöä. Kaupunkikuvallisesti keskeisillä paikoilla ja rakennusten läheisyydessä muuntamoiden julkisivumateriaaleina ovat mahdollisia punatiili ja ympäristön rakennuskannan väreihin sovitettu peitto-maalattu lautaverhous.

Viheralueille sijoitettavat muuntamot tulee sovittaa luontevasti maaston muotoihin. Viheralueilla luonteva julkisivumateriaali on peittomaalattu lautaverhous. Väreinä soveltuvia ovat esim. vihreään tai siniseen taitetut harmaan sävyt.

Muuntamot tulee sovittaa luontevasti maaston muotoihin minimoiden näkyvän jalustan osuus. Suositeltavaa on maisemoida muuntamot pensasistutuksin.

MERKITTÄVÄT NÄKYMÄT YLEISILLÄ ALUEILLA

KATUMILJÖIDEN RAKENTAMISTAPAOHJEET

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

MÄKIKATU JA RINNEKATU, alueeseen sisälty sk-2-arvoaluetta

Ohjeet:

- Sisäänkäynnit tulee sijoittaa pihan puolelle.
- Räystääslinjaltaan yhtenäiset osuudet tulee säilyttää.
- Katurajalla julkisivuun ei tule sijoittaa ulokkeita.
- Katujen eteläpuoleisissa rakennusriveissä parvekkeita ei tule suunnata kadulle.
- Mäkikadun pohjoispuoleisissa kortteleissa 1301 ja 1013 kaava edellyttää lasitettuja parvekkeita tonttien pohjoisosissa. Parvekkeet on suositeltavaa suunnata pihan puolelle tai toteuttaa lasikuisteina.
- Kaupunkipuutaloja ei tule lähtökohtaisesti korottaa sk-2-arvoalueella, kts. liite 1, Suojelumerkinnot ja arvoalueet.
- Kaduilta on paikoitellen kapeita näkymiä Näsjärvelle, pensaita ja lehtipuustoa tulee harventaa, jotta järvinäkymiä voisi ihailla myös kesäisin.

Tonttikohtaisia kaupunkikuvallisia erityisohjeita alueella (katso kartta sivulla 26):

- 1 Rinnekatu 2**, tontti nro 1017-7: Rakennuspaikka muodostaa katunäkymän pääteen ja Rinnekadun portin kaakosta lähestyttäessä. Kaakkoiskulman rakennusosalalle sijoitettavan rakennuksen tulee olla arkkitehtonisesti korkeatasoinen, erityistä huomiota tulee kiinnittää julkisivujen jäsentelyyn. Rakennusta ei tule sijoittaa kaakkoisrajan suuntaisesti. Pysäköintiasojen aidat tulee toteuttaa riittävän läpinäkyvinä ja matalina, jotta järvinäkymät kadulta säilyvät.
- 2 Rinnekatu 13**, tontti nro 1023-6: Rinnekatuun rajoittuva rakennusala on kaukomaisemassa näkyvällä paikalla. Täydennysrakentaminen tulee sovittaa tontin rinnemaastoon ja katumiljööseen suojellun asuinrakennuksen kaupunkikuvallinen merkitys säilyttäen.
- 3** Tonteilla **Mäkikatu 13**, tontti nro 1020-7, **Mäkikatu 19**, tontti nro 1020-4 ja **Mäkikatu 21 / Rinnekatu 36**,

tontti nro 1021-6: Rinnekadun varteen katujen risteysiin sijoittuvat täydennysrakennusosat ovat kaupunkikuvallisesti merkittävillä paikoilla. Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennusten mitta-suhteisiin ja julkisivujen jäsentelyyn. Katujulkisivuille tulee sijoittaa riittävästi ikkunoita.

- 4 Mäkikatu 25 / Rinnekatu 42 ja Mäkikatu 25 A / Rinnekatu 44**, tontit nro 1021-3 ja 7: Tonteilla on vaihtoehtoisia mahdollisuuksia lisärakentamisen sijoittamiseen. Rakennusten laajennukset ja uudisrakentaminen tulee suunnitella siten, että Mäkikadun varren asuinrakennukset eivät jää tontilla alisteiseen asemaan. Tontilla 1021-7 täydennysrakennus on suositeltavaa porrastaa rinteeseen siten, että alarinteen puolelle ei muodostu kolmekerrosista julkisivua. Rinnekadun varressa toisiinsa ei tule liittää kahta rakennusta enempää
- 5 Pispalanharju 50**, tontti nro 1025-5: Asuinrakennus on kaupunkikuvassa näkyvällä paikalla. Laajennus tulee suunnitella olevan päärakennuksen yksinkertaisuutta kunnioittaen, välttämättä kartanomaista vaikutelmaa. Mikäli Rinnekadun varressa olevalle rakennusosalalle toteutetaan autosuoja, autotallin ovi ei saa muodostaa katunäkymän päätettä.
- 6 Mäkik. 20 / Moreenik. 8**, tontti nro 1301-6: Tontilla on vaihtoehtoja lisärakentamisen sijoittamiseen. Mikäli tontille rakennetaan toinen asuinrakennus, sitä ei tule yhdistää suojeltuun asuinrakennukseen katoksella.
- 7 Mäkikatu 22**, tontti nro 1301-4: Lisärakentamisen sijoittamiseen on useita mahdollisuuksia. Mäkikadun varressa tontin rakennusten ei tule muodostaa yhtenäistä rakennetta tontin 1301-6 rakennuksen kanssa.

RAJAPORTINKATU, alueeseen sisälty sk-2 -arvoaluetta

Ohjeet:

- Eteläisivun tiivis katurajaus ja suhteellisen yhtenäinen räystääslinja tulee säilyttää.
- Rakennusten sisäänkäyntien tulee sijaita pihan puolella.
- Katujulkisivuille ei sallita parvekkeita eikä erkereitä.
- Pumpukkaivonkadun portailta pihoilta avautuvat näkymät tulee säilyttää.

Tonttikohtaisia kaupunkikuvallisia erityisohjeita alueella (katso kartta sivulla 26):

- 8** Tontilla **Rajaportinkatu 1**, tontti nro 1017-6: Mikäli rakennusta korotetaan, kattopinnan luonne tulee säilyttää mahdollisimman rauhallisena.

KATUMILJÖÖHJEISSA ESITETTYJEN TONTTIKOHTAISTEN KAUPUNKIKUVALLISTEN ERITYISOHJEIDEN NUMEROINTI ALUEELLA

PISPALANHARJU, alueeseen sisälty sk-2-arvoaluetta

Ohjeet:

- Kadulle ei tule suunnata parvekkeita.
- Kadun pohjoispuolen tiiviissä katurivissä rakennusten sisäänkäynnit tulee sijoittaa pihan puolelle.
- Näkymät kadulta järville tulee säilyttää, lehtipuustoa ja pensaita harventaa.
- Maisemanäkymiä tai liikenneturvallisuutta vaarantavia, näkymiä peittäviä korkeita lauta- tai pensasaidanteita ei sallita.

Tonttikohtaisia kaupunkikuvallisia erityisohjeita alueella (katso kartta sivulla 26):

9 Pispalanharju 1a, tontti nro 1320-2: Kaava mahdollistaa tontille julkisen tai yksityisen palvelurakennuksen, esim. kahvila, kioski tai matkailua palveleva rakennus. Rakennuspaikka on keskeinen Pispalanharjulle tultaessa. Arkkitehtoniseen ja kaupunkikuvalliseen laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Rakennuksen tulisi noudattaa Pispalanharjun rakennusten vallitsevaa koordinaatistoa. Rakennus ei saa muodostaa kaukomaisemassa hallitsevaa elementtiä. Julkisivumateriaaleina mahdollisia ovat peittomaalattu lauta, rappaus, betoni ja lasi maltillisina pintoina. Kattomuotoina mahdollisia ovat satula-, pulpetti- ja tasakatto. Tasakatto on hyödynnettävissä näköalatasanteena. Rakennukseen on mahdollista liittää eteläjulkisivulle ulokemainen terassi, joka voi ulottua virkistysalueen päälle. Terassien ja näköalapaikan kaiteena hyväksytään pelkistetty metallikaide. Terassin perustukset ja tukirakenteet tulee sijoittaa tontille. Rakennuksen edusta ja länsipäässä oleva näköalapaikka tulee erottaa pysäköinnistä pinnoitteella, esim. värjäämätön betonilaatoitus, noppa- ja kentäkiveys. Näköalapaikalta tulisi rakentaa porrasyhteys alas puistoon. Tontin länsipuolella oleva kiviaita on muinaisjäänne suojeltu ja tulee huomioida suunnittelussa ja toteutuksessa. Suunniteltaessa kiviaidan läheisyydessä tehtäviä rakennus- ja purkutoimenpiteitä, tulee asiasta neuvotella museoviranomaisen kanssa Muinaismuistolain 13 §:n mukaisesti. Mainosrakenteita ei saa sijoittaa kadun varteen. Mainos- tai nimikyltin tulee olla hillitty ja sen saa sijoittaa vain rakennuksen kadunpuoleiseen seinään. Yleinen pysäköintipaikka (LP) tulee rajata selkeästi katutilasta pensas- tai puuistutuksin sekä Lauri Viidan puistosta pinnoitteella tai istutuksin. Pysäköintialueen päällesteeksi käy sorapinta tai asfaltti, ja ruutujen rajat tulee merkitä selkeästi kiveyksellä. Rakennus ja pysäköintialueen järjestelyt tulee suunnitella yhtenä kokonaisuutena ja suunnitelmat tulee hyväksyttävä kaupunkikuvatoimikunnassa.

10 Pispalanharju 43, tontti nro 1029-8: Rakennuspaikka on Harjunpään suunnasta katsottaessa näkyvän pääteenä. Pispalanharjun kadun puolelle suositellaan pulterimuurin ja säleaidan rakentamista sille osuudelle, missä katurajalla ei ole rakennusta. Julkisivujen jäsennointiin tulee kiinnittää huomiota. Parvekkeen saa sijoittaa vain lounaisjulkisivulle.

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

PROVASTINKATU, alueeseen sisälty sk-2-arvoaluetta

Ohjeet:

- Kadun varren täydennysrakennuspaikat ovat erittäin vaativia rinteiden suuren jyrkkyyden ja kaupunkikuvallisen näkyvyyden vuoksi.
- Ulko-oleskelutilojen suunnittelussa tulee hyödyntää korkeuseroja, huomioiden kortteleiden 1036 ja 1037 maaston muokkauksen rajoitteet (sl-11-merkintä, katso kortti P2 Kasvillisuus).
- Parvekkeiden lisäämistä suojeltuihin rakennuksiin tulee välttää, joissakin tapauksissa kuisti-mainen parveke tai jalustalle tehty parveke on mahdollinen.
- Katurajalla julkisivuun ei saa tehdä muita ulokkeita kuin pieniä katoksia ovien päälle.
- Autosäilytysratkaisut ovat paikoin epäonnistuneita ja katukuvaa hallitsevia: ylärinteessä suositellaan autokatosten muuttamista talleiksi.
- Suurin osa kadun varren muureista on osoitettu asemakaavassa liittymäkiellolla. Muuri voidaan katkaista portaiden rakentamista varten, mutta ei autotaskuja tai autotalleja varten.
- Kaupunkikuvallisesti merkittävää männikköä tulee vaalia ylärinteessä, mikäli mäntyjä joudutaan rakennustöiden vuoksi kaatamaan, on suositeltavaa istuttaa tontille uusia.
- Provastinkadulta on upeita järvinäkymiä talojen välitse maisemaan: pensaita ja lehtipuustoa tulee harventaa, jotta järvinäkymiä voisi ihaila myös kesäisin.

Tonttikohtaisia kaupunkikuvallisia erityisohjeita alueella (katso kartta sivulla 26):

11 Pispalanharju 7, tontti nro 1027-1 ja **Pispalanharju 9**, tontti nro 1027-2: Tonteille on mahdollista toteuttaa mielenkiintoinen tiivis rakennuskokonaisuus jyrkkää maastoa hyödyntäen. Uudisrakennukset sijoituvat näkyvälle paikalle, joten julkisivujen rauhalliseen jäsennointiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

- 12 Pispalanharju 11, 13 ja 15**, tontit nro 1027- 3, 4 ja 5: Provastinkadun puoleisilla rakennusaloilla on mahdollista elävöittää miljöötä pienehköillä lisärakennuksilla. Katujulkisivuille tulee sijoittaa ikkunoita.
- 13 Pispalanharju 17**, tontti nro 1027-6: Autotallin päälle suositellaan rakennusta.
- 14 Provastinkatu 21**, tontti nro 1037-7: Päärakennuksen melko umpinaiselle katujulkisivulle olisi eduksi, jos poistettu ovi voitaisiin palauttaa tai lisätä julkisivuun suurempia ikkunoita.
- 15 Provastinkatu 25**, tontti nro 1037-9: Tontin viehätysvoimaan ja vahvuuteen kuuluu se, että rakennuksen ja kadun välillä on suuri korkeusero, joka uudisrakennettaessa tulee säilyttää täyttämättä rakennuksen ja kadun välistä aluetta.
- 16 Provastinkatu 33**, tontti nro 1037-12: Tontti sijoittuu maisemallisesti tärkeään paikkaan Vesisäiliönmäen näköalapaikan alapuolelle. Mikäli vesijohdon tonttihaara siirretään ja johtorasite voidaan poistaa, on uudisrakennusala mahdollista sijoittaa Provastinkadun varteen, noin 4 metrin etäisyydelle tontin rajasta. Kadun ja rakennuksen väliä ei tule täyttää katutasoon muutoin kuin autonsäilytyspaikan osalta. Rakennuksen maisemaan soveltamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

PISPANKATU, alueeseen sisältyy sk-2-arvoaluetta

Ohjeet:

- Kadunvarren kaupunkipuutaloja ei tule korottaa.
- Rakennusten selkeä massoitteperiaate tulee säilyttää.
- Kadun varteen suunniteltavien autosuojien ja piharakennusten julkisivuissa tulee olla ikkunoita ja ovia umpinaisen, kadulle selkensä kääntävän vaikutelman välttämiseksi.
- Pispankadulta on upeita järvinäkymiä talojen välitse maisemaan, pensaita ja lehtipuustoa tulee harventaa, jotta järvinäkymiä voisi ihailla myös kesäisin.

Tonttikohtaisia kaupunkikuvallisia erityisohjeita alueella (katso kartta sivulla 26):

- 17 Pispankatu 18**, tontti nro 1036-13: Tontille on mahdollista rakentaa suuri asuinrakennus kadun varteen. Rakennus tulee toteuttaa siten, että se liittyy vahvasti Pispankadun pohjoispuolen pienkerrostalotyypin perinteeseen ollen arkkitehtuuriltaan nykyajan tulkinta siitä. Vaikutteiden ottamista kadun eteläpuolen 1960-luvun kerrostalosta ei suositella.

- 18 Pispalanharju 47**, tontti nro 1030-2: Pispalan koulun mahdollinen laajennusosa tulee olemaan katukuvassa ja kaukomaisemassa erittäin näkyvällä paikalla. Suunnitelmien arkkitehtoniseen ja kaupunkikuvalliseen laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota. Suunnitelmat tulee hyväksyttävä kaupunkikuvatoimikunnassa.
- 19 Pispankatu 33**, tontti nro 1040-22: Täydennysrakentaminen tulee sovitaa rinnemaastoon ja katumiljööseen sk-2 -arvoalueella. Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennusten julkisivujen jäsentelyyn. Katujulkisivun tulee olla riittävästi aukotettu perinteisen huonejärjestyksen mukaisesti, aputilojen ikkunoita ei sallita ensimmäisessä kerroksessa. Huomiotava näkyminen myös kaukomaisemassa.

SELININKATU, VALLIKATU JA TAHMELAN VIERTOTIE

Ohjeet:

- Katukuva on alueella melko vaihteleva, paikoin rikkonainen ja heikosti rajautuva. Uudisrakentamisen tulee eheyttää kaupunkikuvaa.
- Vallikadun itäpäässä alueen rakennukset, aidat, isot yksittäispuut ja pensasaidanteet muodostavat vaihtelevan ja mielenkiintoisen katurajauksen, joka tulee säilyttää.

Tonttikohtaisia kaupunkikuvallisia erityisohjeita alueella (katso kartta sivulla 26):

- 20 Selininkatu 12**, tontti nro 1315-1: Asuinrakennus on kaupunkikuvassa merkittävällä paikalla korvaamassa poistuvaa pikkutaloa. Katujulkisivun tulee olla riittävästi aukotettu perinteisen huonejärjestyksen mukaisesti, aputilojen ikkunoita ei sallita ensimmäisessä kerroksessa.
- 21 Tahmelan viertotie 20**, tontti 1311-4: Piharakennuksen rakennusala on kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla, Kannaksenkadun suunnasta näkymän päätteenä korvaamassa poistuvaa pikkutaloa. Suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakennuksen mittasuhteisiin ja julkisivujen jäsentelyyn.
- 22 Seuraavilla tonteilla** uudisrakennus muodostaa katunäkymän päätteeksi; rakennusten mittasuhteisiin ja julkisivujen jäsenntöintiin tulee kiinnittää erityistä huomiota: Tahmelan viertotie 8 / Selininkatu 13, tontti nro 1043-10, Kannaksenkatu 2, tontti nro 1310-1, Vallikatu 12, tontti nro 1039-16.
- 23 Kadun suhteen ylärinteen puolella** sijaitsevien autotallien päälle tai tilalle suositellaan rakentamista kaupunkikuvan eheyttämiseksi seuraavilla tonteilla: **Selininkatu 22 / Vallikatu 21**, tontti nro 1041-14, **Tahmelan viertotie 18**, tontti nro 1311-2, **Selininkatu 10 / Vallikatu 11b**, tontti nro 1315-3. Näissä suunnitelmissa tulee erityisesti huomioida yhtenäinen julkisivulinja ilman sisennyksiä tai ulokkeita.

TALOTYYPPIEN RAKENTAMISTAPAOHJEET

Kaava-alueen inventoidut rakennukset on jaoteltu kaupunkikuvallisen ominaisuutensa mukaisesti kuuteen talotyyppiin. Ohjeissa kuvataan talotyyppien ominaisuuteita, arvioidaan niiden muutoksensietokykyä ja ohjeistetaan rakentamista yleistasolla. Kaava-alueen inventoidut rakennukset on yksilöity talotyyppien tunnusvärein sivulla 30 olevassa kartassa. Ohjeet on laadittu talotyyppien ominaispiirteiden perusteella. Suojelumerkintä vaikuttaa siihen, kuinka paljon muutoksia rakennukseen sallitaan.

- srp-1-suojelumerkinnällä osoitettujen rakennusten ominaisuus ja ulkoasu säilytetään tarkasti: vain rakennuksen säilyttämisen tai kulttuurihistoriallisen arvon säilyttämisen kannalta välttämättömiä korjauksia ja muutoksia sallitaan. Merkintä ei mahdollista korotusta käyttötilan lisäämiseksi, ainoastaan tekninen korotus on mahdollinen.
- srp-2-suojelumerkinnällä osoitettuihin rakennuksiin sallitaan enemmän muutoksia. Rakennusten ominaisuus, kulttuurihistoriallinen kertovuus ja kaupunkikuvallinen merkitys tulee muutoksista huolimatta säilyttää. Palauttavat muutokset ovat mahdollisia.
- srp-3-suojelumerkinnällä osoitetut rakennukset ovat jo voimakkaasti muokattuja. Niihin sallitaan huomattavia muutoksia siten, että niiden kaupunkikuvallinen merkitys kuitenkin säilyy tai kohenee. Palauttavat muutokset ovat mahdollisia.

1. KAUPUNKIPUUTALO

kuvaus

- rakennettu yleensä 1800-luvun lopun ja 1920-luvun alun välisenä aikana
- kellari ja 1,5 kerrosta, edustaa massaltaan rakennustyyppiä rt-1 tai rt-2
- kattomuotona yleensä satulakatto, myös joitakin auma- ja mansardikattoisia
- nykyisin yhden tai kahden perheen talo
- kivijalassa mahdollisesti entinen liikehuoneisto
- pitkänomainen massa kadunvarressa rajaa katutilaa
- katusivut umpinaiset ja kaupunkimaisen suljetut: ei sisäänkäyntejä, kuisteja, erkereitä tai ulokkeita; sisäänkäynnit, kuistit ja ulokkeet pihan puolella

ohjeet

- Rakennusmassa ja julkisivut eivät kestä suuria muutoksia. Rakennuksiin ei tule tehdä parvekkeita, kuistien vähäiset muutokset ja laajennukset ovat mahdollisia.
- Kaupunkipuutaloja ei tule lähtökohtaisesti korottaa, korkeintaan 200 mm tekninen korotus on mahdollinen. Jos rakennusta kuitenkin päädytään korottamaan, tulee julkisivuja ja massaa tarkastella kokonaisuutena julkisivun suhteiden säilyttämiseksi. Erityispiirteenä huomioitava ullakkoa vasten olevan ns. attikaosan aukotus ja jäsentely julkisivussa. Korkea umpinainen attika ei ole mahdollinen.
- Mikäli tilamuutokset edellyttävät kattoikkunoiden rakentamista, suositellaan kaupunkikuvassa näkyville lappeille alkuperäiselle rakennustyyliille tyypillisiä kattoikkunamalleja säilyttäen kattopinnan luonne mahdollisimman rauhallisena. Kaupunkikuvassa toisarvoisille lappeille sopii myös moderni lapeikkuna.
- Räystäiden yksityiskohdat tulee säilyttää.

2A. PIENKERROSTALO

kuvaus

- rakennettu yleensä 1920–30-luvuilla useita pieniä huoneen ja keittiön asuntoja käsittäneeksi vuokrataloksi, tyylipiirteittäin usein 1920-luvun puuklassismia
- pispalalaisittain suuri rakennusmassa edustaa massaltaan rakennustyyppiä rt-4
- massa ehjä, ei ulokkeita eikä sisäänvetoja, usein symmetrinen ja aumakattoinen
- kaksi- tai kolmikerroksinen kerrostalo, jossa porrashuoneet pihalle, joissakin ollut myös liiketiloja
- sijainti suhteessa katuun vaihtelee: useimmiten rakennusmassa tai maaston muodot, kuten tukimuuri, rajaa katutilaa

ohjeet

- Rakennusmassa ja julkisivut eivät kestä suuria muutoksia. Rakennuksiin ei tule tehdä parvekkeita, kuistien vähäiset muutokset ja laajennukset ovat mahdollisia.
- Pienkerrostaloja ei tule lähtökohtaisesti korottaa. Jos rakennusta kuitenkin pakottavasta syystä, korkeintaan 200 mm teknisenä korotuksena, joudutaan korottamaan, tulee julkisivuja ja massaa tarkastella kokonaisuutena julkisivun suhteiden säilyttämiseksi. Erityispiirteenä hu-

mioitava ullakkoa vasten olevan ns. attikaosan aukotus ja jäsentely julkisivussa. Korkea umpinainen attika ei ole mahdollinen.

- Mikäli tilamuutokset edellyttävät kattoikkunoiden rakentamista, suositellaan kaupunkikuvassa näkyville lappeille alkuperäiselle rakennustyyliille tyypillisiä kattoikkunamalleja säilyttäen kattopinnan luonne mahdollisimman rauhallisena. Kaupunkikuvassa toisarvoisille lappeille sopii myös moderni lapeikkuna.
- Räystäiden yksityiskohdat tulee säilyttää.

2B. MODERNI KERROSTALO

kuvaus

- rakennettu 1940–60-luvuilla useita pienehköjä asuntoja käsittäväksi vuokratilaksi tai asunto-osakeyhtiöksi, yksinkertaiset modernin rakentamisen tyylipiirteet, julkisivuissa usein moderneja rakennusmateriaaleja, kuten julkisivulevyjä tms.
- pispalalaisittain suuri rakennusmassa
- ehjä massa, johon voi liittyä pienehköjä ulokeparvekkeita, usein symmetrinen ja satula- tai tasakattoinen
- kaksi- tai kolmikerroksinen kerros- tai luhtitalo, jossa porrashuoneet (pihalle), joissakin myös liiketiloja
- sijainti suhteessa katuun vaihtelee: toisinaan rakennusmassa rajaa katutilan, toisinaan rakennus on sijoitettu vapaammin tontin keskelle

ohjeet

- Rakennuksen ominaisluonne ja ulkoasu säilyvät, kun rakennuksen kattomuotoa ja julkisivun nauhamaista vaakasuuntaista sommittelua ei muuteta korjausten yhteydessä.
- Moderneja kerrostaloja ei tulisi korottaa.
- Parvekkeiden tyyppi, kaidedetaljit, materiaalit ja koko tulisi muutosten yhteydessä säilyttää.
- Ullakon käyttöönotto rakennuksen vaipan sisällä on mahdollista rakennusoikeuden puitteissa, mikäli tilojen korkeus on riittävä. Suositeltavin kattoikkunatyyppi on lapeikkuna.

3. YKSITTÄISPIENTALO

kuvaus

- rakennettu yleensä 1910–50-luvuilla yhden tai useamman perheen asunnoksi, vintillä ja kivijalassa ollut usein vuokralaisasuntoja
- yleinen rakennustyyppi kaava-alueella
- vapaasti tontille sijoittuva noppamainen pientalo, joka edustaa massaltaan rakennustyyppiä rt-1 tai rt-2

Kuva: Pirkanmaan maakuntamuseo

ohjeet

- Rakennusmassa ja julkisivut kestävät yleensä jonkin verran muutoksia.
- Korottaminen on lähtökohtaisesti mahdollista vain rakennustyyppiä rt-1 edustavissa matalaulakollisissa taloissa. Kattokulman vähäinen jyrkentäminen korotuksen yhteydessä voi olla tarpeen, jotta ullakkoa vasten olevan ns. attikaosan korkeus ei kasva liian suureksi.
- Joidenkin yksittäispientalojen jatkaminen rungon suuntaisesti on mahdollistettu rakennuslalla.
- Tilamuutosten edellyttäessä kattoikkunoiden rakentamista, suositellaan kaupunkimaisemassa ja kaupunkikuvassa näkyville lappeille alkuperäistä rakennustyyliä ja rakennuksen mittasuhteille sopivia kattoikkunamalleja. Kattopinnan luonne tulee säilyttää mahdollisimman rauhallisena. Kaupunkikuvassa toisarvoisille lappeille sopii myös moderni lapeikkuna.
- Kuistien vähäiset muutokset ovat mahdollisia
- Kuistin päälle tai pääkerrokseen liittyvä, umpinaisena hahmottuvan jalustan päälle tehty pieni parveke voi olla mahdollinen pihan puolella. Yksittäispientaloihin ei tule tehdä ulokeparvekkeita.

4. HUVILA

kuvaus

- rakennettu yleensä 1900–30-luvuilla yhden tai useamman perheen huvilatyyppiseksi pientaloksi, alunperin yksittäistaloja suurempi tai laajennettu jossain vaiheessa
- massoittelu ja julkisivusommitelut ovat yleensä vapaamuotoista, epäsymmetristä ja maisemaan avautuvaa maisemakunoita tai terasseja hyödyntäen

- rakennustyyppien julkisivujen jäsentelyssä ja suhteissa ilmenee rakennustaiteellista tavoitteellisuutta ja pispalalaisittain poikkeuksellisen runsasta koristelua
- vapaasti tontille sijoittuva

ohjeet

- Rakennusmassa ja julkisivut eivät kestä suuria muutoksia: julkisivujen ominaispiirteitä kuten aukotuksen ja julkisivupinnan suhteita, ulkovuorauksen profiilia ja toteutustapaa, räystäään ja ikkunoiden listoitusta ja muotoa ei tule muuttaa.
- Rakennuksia ei tule korottaa. Korkeintaan 200 mm tekninen korotus on mahdollinen.
- Ullakon käyttöönotto nykyisen vaipan sisällä on mahdollista, mikäli tilojen korkeus on riittävä, kattopinnan aukotukseen suositellaan alkuperäiselle rakennustavalle tyypillisiä pieniä kattoikkunamalleja sekä lapeikkunoita kaupunkikuvassa toisarvoisille lappeille.
- Mahdolliset laajennussuunnat on huomioitu rakennusaloissa.

5. PIKKUTALO

kuvaus

- pieni tuvan ja keittiön muodostama talo
- edustaa massaltaan rakennustyyppiä rt-1 tai rt-2
- uhanalaisin talotyyppi, edustaa alkuperäisintä ja uhanalaisinta Pispalaa

ohjeet

- Laajennusmahdollisuudet on huomioitu rakennusaloissa.
- Laajentamisessa huomioitava korttien R2 ja R3 ohjeet erityisen huolellisesti: pikkumökin alkuperäisen olemuksen tulee säilyä ja hahmottua laajentamisen yhteydessä.
- Korottaminen on joissakin tapauksissa mahdollista. Tällöin julkisivujen mittasuhteiden säilymiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota.
- Tilamuutosten edellyttäessä kattoikkunoiden rakentamista, suositellaan kaukomaisemassa ja kaupunkikuvassa näkyville lappeille alkuperäiselle rakennustyyliille tyypillisiä kattoikkunamalleja, säilyttäen kattopinnan luonne mahdollisimman rauhallisena. Kaupunkikuvassa toisarvoisille lappeille sopii myös moderni lapeikkuna.

6. PIHARAKENNUS

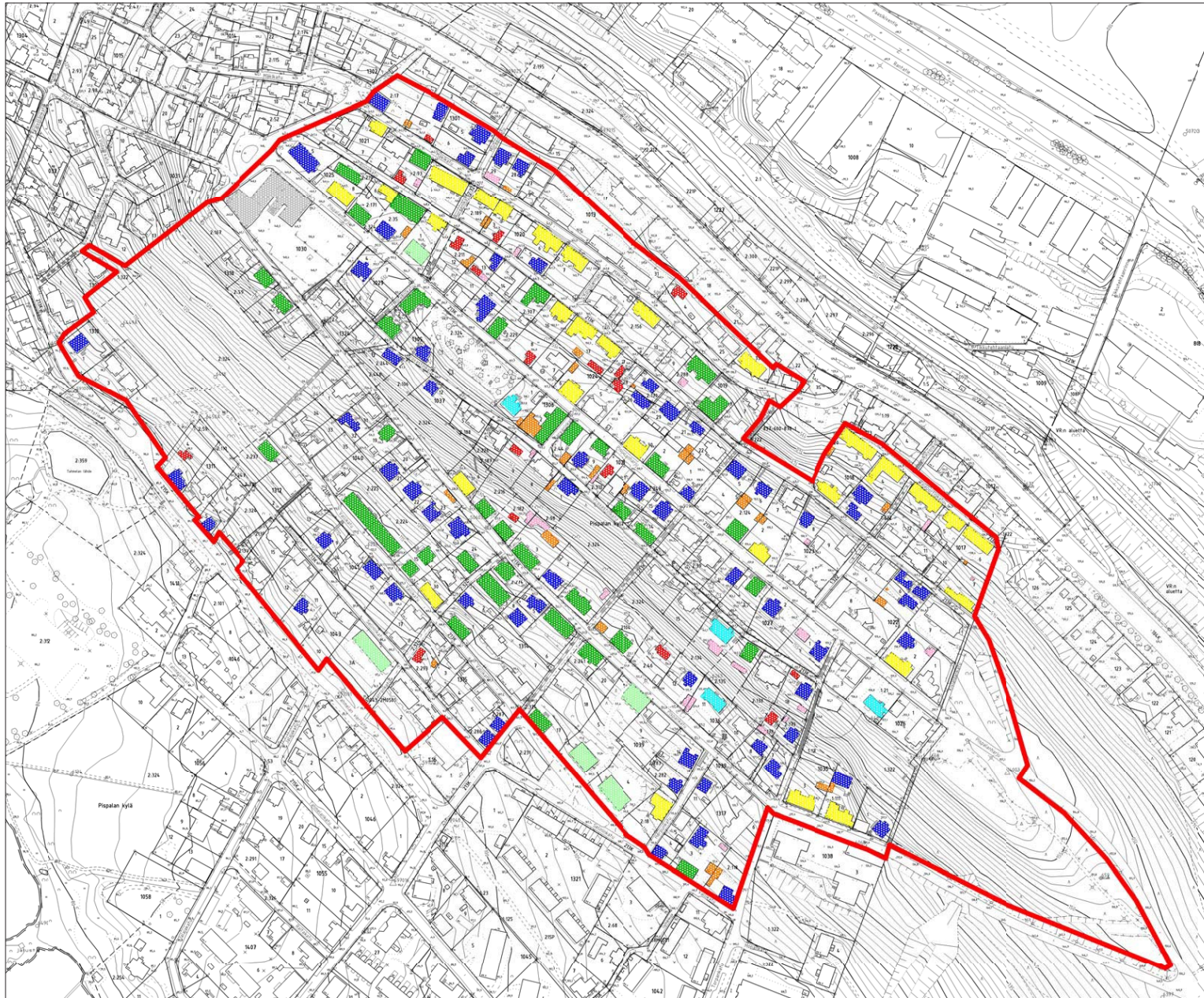
kuvaus

- rakennettu yleensä 1800-luvun lopun ja 1930-luvun välisenä aikana, selvästi asuinrakennuksia pelkistetyimmällä tyylillä
- puu- tai kivirakenteinen kulttuurihistoriallisesti merkittävä Pispalan vanhaa elintapaa edustava piharakennus
- sijoittuu tyypillisesti tontin raja- tai reuna-alueille
- rakennustavoiltaan ja -tekniikaltaan alueelle luonnetta antava
- yleensä varasto-, sauna tai työtilaa, yhdessä tai kahdessa kerroksessa, joissakin ollut myös asunto

ohjeet

- Rakennusten korottamista ei lähtökohtaisesti suositella. Joissain tapauksissa esim. piharakennuksen käyttötavan muuttuessa ja lämmöneristämisen yhteydessä korottaminen on kuitenkin perusteltua.
- Korotuksessa julkisivumateriaalin tulee jatkaa kivirakennuksessa kiviaineisena, puurakennuksessa puuaineisena noudattaen säilyvän julkisivun materiaalia, muotoa ja pinnan rakennetta.
- Kivirakenteisen piharakennuksen korvaavassa rakennuksessa runko- ja julkisivumateriaalin tulee säilyä. (Kivirakenteista piharakennusta korvattaessa, tulee uuden rakennuksen olla kivirakenteinen myös julkisivultaan.)

SUOJELUMERKINNÄT JA ARVOALUEET

Aluekokonaisuuksia, rakennuksia, rakenteita ja kiinteitä muinaisjäänöksiä koskevat suojelumääräykset:

sr/r

Historiallisesti ja kaupunkikuvan säilymistä kannalta tärkeä rakenne, jota ei saa purkaa.

sm-4

Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolaita rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista tulee pyytää museoviranomaisen lausunto.

sk-2

Kulttuurihistoriallisesti tai kaupunkikuvallisesti arvokas säilytettävä aluekokonaisuus. Aluetta koskevat suunnitelmat ja toimenpiteet on tehtävä niin, että alueen kulttuurihistorialliset arvot säilyvät. Uudet asuin- ja piharakennukset on sovittava sijainnin, muodon, värityksen ja julkisivujen jäsentelyn osalta pihapiiriin ja katukuvaan aluekokonaisuuden kulttuurihistoriallista ja kaupunkikuvallista arvoa tukien.

srp-1

Suojeltava rakennus. Rakennus edustaa erityisen hyvin paikallista rakentamisen tapaa ja sillä on rakennushistoriallista, historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä. Rakennusta ei saa purkaa ja sen ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Rakennuksen rungon ja katon muotoa ei saa muuttaa eikä julkisivujen kulttuurihistoriallista arvoa turmella.

srp-2

Suojeltava rakennus. Rakennus edustaa hyvin paikallista rakentamisen tapaa ja sillä on rakennushistoriallista, historiallista tai kaupunkikuvallista merkitystä. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen ominaispiirteet tulee ottaa muutos- ja korjaustöissä huomioon. Julkisivujen kulttuurihistoriallista arvoa ei saa turmella.

srp-3

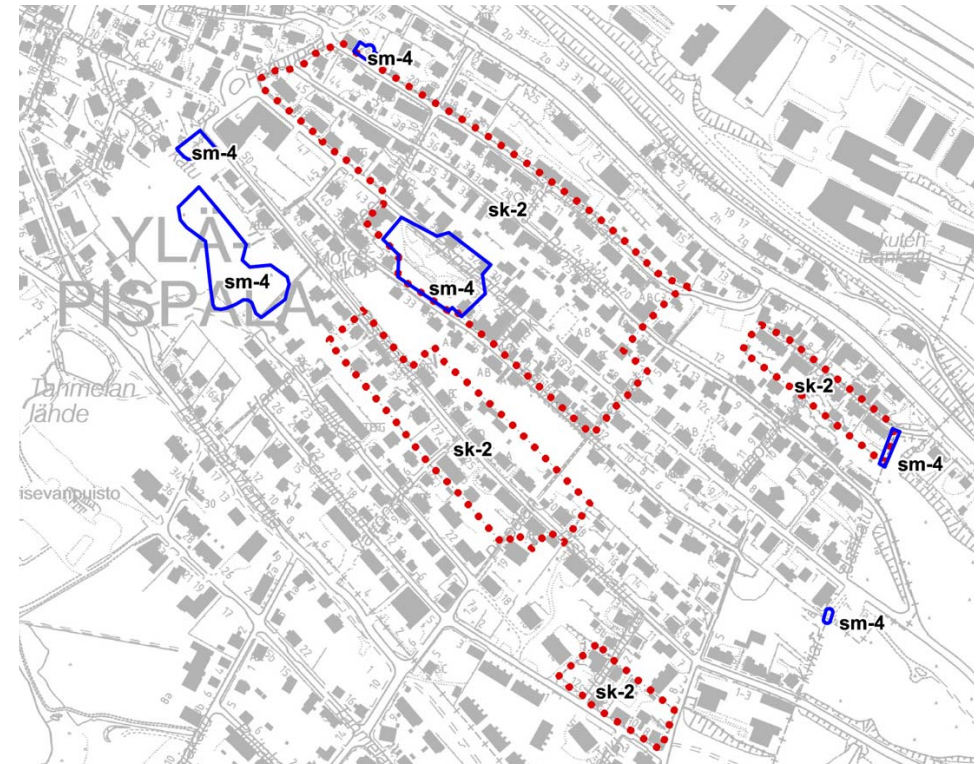
Kulttuurihistoriallisen aluekokonaisuuden säilymistä kannalta tärkeä rakennus. Rakennuksen ominaispiirteet tulee ottaa korjaus- ja muutostöissä huomioon. Rakennusta ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Korvaava rakennus tulee sovittaa huolellisesti pihapiiriin ja maisemaan.

sr-18

Rakennustaiteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokas sekä kaupunkikuvan säilymistä kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavilla korjaus- ja muutostöillä ei saa turmella rakennuksen rakennustaiteellisia arvoja.

sk-piha

Kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokas pihapiiri. Muutokset ja lisärakentaminen tulee tehdä kohteen kulttuurihistoriallisia ominaispiirteitä kunnioittaen.

Kaavojen nro 8256 ja 8257 suojelumääräykset sm-4 ja sk-2 korostettuna

LISÄTIETOJA

Kaavoitus- ja rakennuslupa-asiat

- Kaavoitus: Asiakaspalvelu, Palvelupiste Frenckell, palvelupiste.frenckell@tampere.fi, puhelin (03) 5656 4400. Osoite: Frenckellinaukio 2 B, PL 487, 33101 Tampere
- Rakennuslupa-asiat: Rakennusvalvonta, rakennusvalvonta@tampere.fi, puhelin (03) 5656 6909. Osoite: sama.
- Tampereen kaupungin rakennusjärjestys: luettavissa internetissä osoitteessa <http://www.tampere.fi/asuminenjarakentaminen/laitjaohjeet/rakennusjarjestys/index.html>

Rakentamismääräykset ja kerrosala

- Suomen rakentamismääräyskokoelma. Luettavissa: <http://www.ym.fi/rakentamismaaraykset>
- Ympäristöministeriö: Kerrosalan laskeminen, Ympäristöopas 72. Rakennustieto Oy, 2000.

Muinaisjäännökset, rakennuskulttuurikohteet, kulttuurimaisema

- Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö Vapriikki, Alaverstaanraitti 5, PL 487, 33101 Tampere, puhelin (03) 5656 5140, <http://vapriikki.fi/kyy/>. Inventointien kiinteistökohtaiset kohdekortit ja loppuraportti saatavissa maakuntamuseolta.

Vanhon rakennusten korjaaminen

- Pirkanmaan maakuntamuseo, Kulttuuriympäristöyksikkö rakennustutkijat Hannele Kuitunen ja Miinu Mäkelä, perinnerakennusmestari Tapani Koiranen, puh. 040 559 9271. Pirkanmaan perinnerakennusmestari toiminta tarjoaa neuvontaa rakennusten omistajille. Perinnerakennusmestari neuvoo sekä yksityisiä että yhteisöjä vanhojen rakennusten hoidossa
- Hyvä tästä vielä tulee, Perinnerakennusmestarin parhaat vinkit. Pirkanmaan maakuntamuseon julkaisu. Opas on myynnissä Vapriikin museokauppa Vinssissä ja ladattavissa: <http://www.tampere.fi/tiedostot/57tNyVEHn/rape2004kirja.pdf>
- Rakennuskulttuurikeskus Piiru on perustettu Uittoyhdistyksen taloon osoitteessa Uittajankatu 10, Tampere. Keskus jakaa tietoa korjaustavoista, materiaaleista, osaajista ja koulutuksesta. Toiminnasta vastaa Pirkanmaan rakennuskulttuuriyhdistys ry. Lisätietoa: www.trkk.fi ja info@trkk.fi
- Museoviraston korjauskortisto, luettavissa <http://www.nba.fi/fi/tietopalvelut/julkaisut/rakennusperinto#korjauskortisto>
- Kaila Panu: Talotohtori – Rakentajan pikkujättiläinen. WSOY, 2002.
- Niskala Eino: Puutalon korjaus. Rakennustieto Oy, 1996.
- Rinne, Hannu: Perinnerakennuksen remonttikirja. WSOY, 2009.

Avustuksia vanhojen rakennusten kunnostamiseen

- Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY), Yliopistonkatu 38 (Attila), PL 297, 33101 Tampere. Vaihde: 0295 036 000
- Museovirasto, Kulttuuriympäristön suojelu -osasto, Sturenkatu 4, PL 913, 00101 Helsinki. Vaihde 09 40 501

Radon

- Säteilyturvakeskus http://www.stuk.fi/sateily-ymparistossa/radon/fi_FI/radon/
- Arvela Hannu, Holmgren Olli ja Reisbacka Heikki: Asuntojen radonkorjaaminen. Säteilyturvakeskus STUK-A252, 2012. http://www.stuk.fi/julkaisut_maaraykset/tiivistelmat/a_sarja/fi_FI/stuk-a252/.
- Raatikainen Sanna-Kaisa ja Tuhola Katariina: Radonkorjaukset Pispalanharjulla. Asukasopas (Insinööriön liite). Tampereen Ammattikorkeakoulu TAMK, 2006.
- Rakennusmääräyskokoelma: RakMK B3, Pohjarakenteet.
- Rakennustieto Oy: RT-kortisto, Ohjekortti RT 81-10791 Radonin torjunta.

Julkisivuväriyty

- Pietarila Pentti: Rakennusten värit ja koristetyylit. Tikkurila Paints Oy, 2004.
- Kaila Panu: Talotohtori – Rakentajan pikkujättiläinen [Luvut 18–22]. WSOY, 2002.

Perinnekasvit ja puutarhat

- Alanko Pentti ja Kahila Pirkko: Ukonhattu ja ahkeralliisa. Perinteiset koriste- ja hyötykasvit. Tammi, 1994.
- Kääntönen Leena: Tampereen Pispalan pihojen kasviston muutokset 24 vuoden (1967- 1991) aikana. Kasvitieteen pro gradu -tutkielma. Kasvitieteen laitos, Helsingin yliopisto, 1992.
- Kääntönen Matti: Pispalan ainutlaatuisuuteen kuuluu sen kasvistokin. Artikkelit Tammerkoski-lehdessä 6/1998.

Päällysteet ja aidat

- Soini, Timo: Viherrakentajan käsikirja. Viherympäristöliitto ry, Julkaisu 25, 2003.
- Pispalaan hyväksyttävien aitamallien piirustukset mittakaavassa: <http://www.tampere.fi/asuminenjarakentaminen/laitjaohjeet/rakentamistapaothjeet/pispalanpuusaleaidat.html#Yleista>

Hulevesien hallinta

- Pispalan asemakaava-alueiden uudistamisen I-III vaiheiden kaava-alueiden hulevesi-, pohjavesi- ja rakennettavuusselvitys. Loppuraportti. FCG Suunnittelu ja tekniikka, 2012.
- Hulevesiopas. Suomen kuntaliitto, 2012.

Yhteystiedot ja internetlinkit tarkistettu 04/2015

Rakentamistapaohjeen laatimisvaiheet

Kaupunginhallituksen suunnittelujaosto teki 28.5.2007 päätöksen Pispalan asemakaavan muutoksen aloittamisesta (50 §). Muutos koskee Ylä- ja Ala-Pispalan sekä Tahmelan kaupunginosia. Kaavamuutos toteutetaan kolmessa eri vaiheessa.

- I-vaiheen asemakaavamuutokset 8256 ja 8257 kuulutettiin vireille 24.1.2008. Rakentamistapaohjeen laatimisesta ilmoitettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa.
- Pispalan ja Tahmelan väliaikainen rakentamistapaohje 10.6.2009, tark. 22.6.2009 hyväksyttiin yhdyskuntalautakunnassa 30.6.2009, (252 §).
- Kaava-alueiden 8256 ja 8257 rakentamistapaohjeen luonnos 20.2012 oli nähtävillä 8.3.–5.4.2012.
- Kaava-alueiden 8256 ja 8257 rakentamistapaohjeen ehdotus 17.6.2013 oli nähtävillä 23.9.–22.10.2013 ja toisen kerran 21.5.–26.6.2015.

Selvitykset

Keskeiset rakentamistapaan ja kaupunkikuvaan liittyvät selvitykset ja inventoinnit:

- Pispalan - Tahmelan alueen rakennetun ympäristön inventointi 2008, 2009 ja 2012, Loppuraportti 2013 sekä inventoinnin tiivistelmäaineisto. Miia Hinnerichsen, Pirkanmaan maakuntamuseo 2013.
- Pispalan rakennustavat, Arkkitehtitoimisto Hanna Lyytinen Ky ja Tampereen kaupunki, kaavoitusyksikkö, 2005.
- Pispalan maisema, MA-arkkitehdit ja Tampereen kaupunki, kaavoitusyksikkö, 2005.
- Pispalan asemakaava-alueiden uudistamisen I–III vaiheiden kaava-alueiden huolevesi- ja pohjavesi- ja rakennettavuusselvitys. Loppuraportti. FCG Suunnittelu ja tekniikka. 2012.
- Pispalan asemakaavavaiheiden 1-3 eliöstö- ja biotooppiselvitys, Tampereen kaupunki, kaupunkiympäristön kehittäminen, 2011

